

INVĂȚĂTORUL

ORG. ASOC. INVĂȚĂTORILOR ROMÂNI DIN ARDEAL, BANAT, CRIȘANA ȘI MARAMUREȘ
REVISTĂ PEDAGOGICĂ SOCIALĂ.

Desvelirea monumentului lui Gheorghe Lazăr la Cluj.

Grandioasa serbătoare a învățătorimei ardelen.

În ziua de 16 Iunie a. c. (a doua zi de Rusalii) în orașul Cluj s'a săvârșit un act de o profundă venerație adusă memoriei Marelui dascăl, care a fost Gheorghe Lazăr. Învățătorimea de dincoace de Carpați de ani de zile s'a ocupat cu gândul ridicării unui bust apostolu'ului redeșteptării noastre naționale. După multe alergări și sforțări din partea com. central al F. Gh. Lazăr, gândul a fost tradus în faptă. Astăzi în grădina din curtea Casei Învățătorilor se ridică sombru și impunător figura de bronz așezată pe pedestal de granit a nemuritorului, din duhul și străduințele căruia, toți cei ce vor binele și mări ea acestui neam, trebuie să poarte o picătură.

În vremurile de grea prefacere și consolidare prin cari trecem, invocarea marilor figuri din trecutul nostru și aprofundarea asupra vieții și activității lor e un mijloc dintre cele mai eficace.

Acest fapt, îndeosebi a fost una din cauzele principale, ce a determinat ridicarea bustului din partea învățătorimei.

Inaugurarea bustului s'a făcut în cadrele unei mari serbări. Lume imensă și personalitățile cele mai alese ale orașului au luat parte la serbare. I. P. Sf. Sa Episcopul Ivan asistat de întregul cler ortodox din localitate a oficiat un serviciu divin. Răspunsurile au fost date de corul Episcopiei, sub conducerea profesorului Petrescu. A fost de față la serbare d-l Al. Lapedatu, ministrul Cultelor și al Artelor. Din partea autorităților remarcăm pe d-nii Sept. Mureșan prefectul județului, Oct. Utalea primarul orașului, gen. Dănilă Papp comand. Corp. VI. Arm., profesorii universitari Dr. N. Drăgan, Gh. Bogdan-Duică, I. Lupaș, Traian Pop, Grimm și alții, apoi delegații de elevi și profesori de la școlile de toate categoriile din Cluj și comunele învecinate, și o delegație

a școlii normale de învățători din Avrig în frunte cu Directorul.

După terminarea oficiului divin și stropirea bustului cu apă sfințită, I. P. Sf. Episcopul Ivan deschide seria discursurilor printr'o vorbire înflăcărată și plină de tâlc.

Reproducem aci o parte din cuvântările ținute cu aceasta ocaziune.

Cuvântarea I. P. S.S. Episcopul Nicolae Ivan

După prasniciul din anul trecut dela Avrig, unde s'a serbătorit cu tot fastul aniversarea de 100 ani dela moartea marelui dascăl, vine Asociația învățătorilor din Ardeal, să eternizeze prin un semn văzut memoria patronului ei

Acest prinos de recunoștință al dascălilor români de azi evidențiază, că ei țin la vechea tradiție a tagmei lor, de a fi socotiți între pionerii cei mai de seamă ai culturii naționale.

Acești muncitori nerăspiațiți, mai mult din prisosința inimii decât din belșugul îndestulării, aduc prin bustul lui Lazăr, așezat înaintea Casei învățătorilor, floarea recunoștinței ca omagiu pentru bărbatul bine pregătit sufletește, care a trecut munții, ca să tragă brazde adânci în ogorul întelenit al vieții culturale românești peste Carpații copleșiți de polomidele stremc.

George Lazăr n'a fost nici cap în coronă, nici beliduce viteaz, care să fi învins pe dușmani pe câmpul de luptă, ci a fost numai un dascăl cu suflet mare, care și-a împodobit viața cu fapte nemuritoare, pătrunse de cel mai curat idealism, dovădind că în limba noastră se poate face știință, se poate da generațiilor ce vin cultura cea mai desăvârșită și mai ales, se poate cultivă patriotismul și conștiința națională a tuturor Românilor.

Școala lui Lazăr a contribuit în mare parte la dezvoltarea evenimentelor din 1821, continuate în 1848 și încheiate în 1918 prin unitatea noastră națională și prin desrobirea provinciilor subjurate de Unguri, Nemți și Ruși.

Sămânța aruncată de Lazăr, în cei 5 ani petrecuți la Ecu-rești, a dat roade îmbelșugate. Fie, că neamul nostru să aibă parte de multe suflete alese ca el, fie ca învățătorii români de pretutindenea să aibă înaintea ochilor lor sufletești totdeauna pe Marele Dascăl.

Deschideți ochii sufletești ai masei populii noastre împăingeniți de urgia vreaților de ieri, atât de protivnice pentru dezvoltarea intelectuală a Românilor.

Scoateți poporul din robia întunerecului și din robia economică.

Faceti, ca Marele Dascăl din mormântul lui liniștit dela Avrig să tresalte de bucurie, simțind, că generațiile de azi apreciază munca și urmează exemplul dat de el.

După aceste puține cuvinte cer și împlor dela Dumnezeu

darul Său asupra acestui monument mult grăitor, pe lângă care trecând, ne vom descoperi capul reprezentând munca desintereșată, dragostea de neam și limbă și altruismul cel mai desăvârșit, care trebuie să caracterizeze pentru toate timpurile pe dascălul român.

*

După aceste cuvinte înălțătoare, vorbește d-l Al. Lapedatu, Ministrul cultelor.

Cuvântarea dlui Al. Lapedatu.

Prea Sfințite d-le Episcop,
Domnilor,
lubită tinerime școlară.

Actul pe care învățătorimea română de dincoace de munți îl săvârșește azi, aci, în Cluj, în memoria lui Gheorghe Lazăr, nu este, de sigur, numai unul din acele acte de pietate și recunoștință, prin care societățile și popoarele civilizate obișnuesc să eternizeze, în bronz și marmură, pe seama generațiilor viitoare, imaginea marilor înaintași — pentru cazul de față imaginea, dispărută din lume acum o sută de ani, a nemuritorului întemeietor al învățământului național la Români transcarpatini.

Nu, căci actul acesta are, socotesc, un înțeles deosebit: este un act simbolic, prin care învățătorimea română transcarpatină ține să afirme că înțelege să fie, chiar de acum dela începutul vremurilor celor nouă ale vieții noastre naționale, activă și luptătoare prin școală, pentru realizarea misiunii culturale a poporului român în patria sa reîntregită.

Căci precum Gh. Lazăr și ucenicii săi au luptat prin școală, pentru câștigarea drepturilor naționale ale neamului, drepturi așa fericit dobândite și deplin asigurate, tot așa urmașii lor trebuie să lupte din răspuțeri ca poporul acesta românesc să poată câștiga ceea ce a pierdut în decursul veacurilor prin starea de robie și întunec în care a fost ținut și să poată a-și pune în valoare calitățile culturale ale rasei sale, ca astfel să-și poată îndeplini misiunea de care vorbiam.

Pentru aceasta, învățătorimea română de pretutindeni, cu deosebire însă din țările de curând liberate, trebuie să fie nu numai plină de râvnă și idealitate, nu numai de jertfă și de sacrificii, dar activă și luptătoare, așa cum a fost Lazăr și cei ce l-au urmat și secondat. Și noi nu ne indoim că așa va și fi, — căci focul sacru al înaintării și afirmării prin cultură arde în sufletul neamului nostru cu atât mai viu cu cât a fost atâta amar de vreme înăbușit prin mijloacele urei și ale violenței.

Iată de ce am zis, domnilor, că faptul înălțării aici, în inima Ardealului, a acestui monument de pietate și recunoștință pentru memoria marelui dascăl dela Sfântul Sava, are un înțeles mai mult decât obișnuit — un înțeles simbolic: de afirmare

sufletească a învățătorimei noastre, că este capabilă și pregătită să ducă înainte, tot mai înainte, lupta de înălțare a neamului prin școală prin cultură.

Cu aceste credințe, care neîndoios sunt ale noastre, ale tuturor, aducând laude binemeritate celor ce s'au ostenit pentru realizarea monumentului ce stă acum de față, exprim în numele Guvernului țării, învățătorimei noastre toate încrederea și soliditatea pe care ea o merită pentru seriozitatea și însuflețirea ce pune în frumoasa și rodnică sa activitate.

Discursul d-lui Dr. Gh. Wilt președintelui Fondul Gheorghe Lazăr.

Corpul învățătoresc, constituit în societatea *Fondul Gh. Lazăr* inaugurează bustul lui Gh. Lazăr ridicat în grădina „Casei Învățătorilor“. Încă în anul trecut, când s'a împlinit o sută de ani dela moartea Marelui Dascăl, ne-am fost hotărât a-i ridica bustul, purtând Societatea noastră numele *lui. Dascălimea* totdeauna și-a știut datorința față de cărturarii săi, pentru aceia ne-am silit ca și pe terenul acesta, să fim cei dintâi în Cluj și din modestele noastre venituri, cu ajutorul oamenilor cu inimă *astăzi* ne-am și ajuns scopul. Monumentul stă, înaintea „Casei Învățătorilor“ în Cluj, unde Gh. Lazăr 8 ani de zile a studiat. Stă ca pildă pentru copiii noștri, pentru neamul românesc.

Toată lumea e recunoscătoare învățătorimei, fiind învățătorul *lumina poporului*. În semn de recunoștință a ridicat statul Casa aceasta pentru învățători, s'a dat *lor* ca răsplată și *pururea* va fi a *lor*, ca să-și poată crește și ei copiii lor la școalele superioare naționale cum el a numit-o — Academie, ca cu timpul și copiii dascălilor să poate fi stâlpii țării. Gh. Lazăr în toată viața lui — pământească n'a avut liniște — odihnă.

Cred că *aici* în mijlocul copiilor de dascăli umiliți — poate odihni liniștit.

Viața și activitatea Marelui Dascăl a fost o luptă pentru cultura și luminarea poporului, pentru binele țării; așa și dascălul ardelean mult a suferit pe pământul acesta strămoșesc udat de lacrimi, de multe ori — și de sânge. A suferit, dar a muncit conștient în speranța unui viitor strălucit.

Ne-am ajuns *idealul* dorit, și *acum* cu trup cu suflet trebuie să lucrăm pentru consolidarea dulcii noastre *Români*. Viitorul țării nu depinde dela *oameni mari*, depinde dela cei mici, în locul prim *dela învățătorii* devotați. Dacă în țara noastră frumoasă și bogată — în bună înțelegere — fără nici o altă grijă cu trup cu suflet ar lucra *cei 35.000* de învățători, și aceștia ar putea trăi numai chemării lor, *atunci* poporul ar avea creșterea și cultura de lipsă și țara ar fi fericită. Pentru că după mamă, bunătatea cea mai mare *este creșterea* copilului în o *mână bună*

de învățător, fiind-că încrederea noastră către omenime, care e condiția fericirii noastre pământești dela el depinde.

Gh. Lazăr a fost și un proroc, care eră convins, că poporul român este vrednic pentru un viitor strălucit și ca să-și poată îndeplini chemarea de proroc, nu și-a aflat locul aici. A fost crescut pentru un scaun de vlădică, însă pentru postul acesta eră prea învățat.

Promovat la Viena, ca doctor în filosofie — sub auspiciis imperatoris — și adoratorul vestitului Napoleon, după atâta chin și năcaz cu cărțile în desagi pleacă în — Țară. Aici la început a dat lecții din limba românească, care limbă păstrată numai de popor și — acolo eră dripită în biserică de cea slavonă și în școală, familie de cea grecească. Mai târziu deschide o școală pentru copiii românilor adevărați.

Cu mintea lui strălucitoare — pentru naționalizarea învățământului câștigă pe Vodă Caragea grec, și pe Metropolitul grec Nectorie. Ca un Christos: Precum Christas pe Lazăr din morți a înviat, Așa Tu România din somn ai deșteptat! și la anul 1818 înființă a școală superioară națională-Academie —, în care studiile s'au predat în limba română. Școala lui a avut roade strălucite a fost redeșteptarea noastră națională. Ca adoratorul marelui Împărat pregăti terenul și pentru mișcarea lui Tudor Vladimirescu; ca inginer crescu primii ingineri români; el a fost cel dintâiu care întări Cotrocenii și dirigă primul tun contra inamicilor. Curăți biserica, țara de stăpânii străini.

(Bine zice un mare prelat de al nostru: — Scapă-ne Doamne și de apucăturile levantine și de corupție și obiceiurile balcanice ce își mai ridică ici-colea capul.)

Gh. Lazăr propovădui limba românească, trezi conștiința națională, puse bază culturii românești și deschise porțile viitorului neamului. Pentru continuare acestei munci, frumoasă chemare are învățătorul român.

Dragi studenți! Luați pildă dela Marele Dascăl. Fiți recunoscători aceluia, cari să îngrijesc de voi și apoi în viață propovăduiți învățămintele lui Gh. Lazăr.

Incheiu cu cuvintele D-lui Ministru al școalelor: „Sămânța aruncată de Gh. Lazăr a rupt zăgazurile seculare ale opresiunii și ale ignoranței, a desființat hotarele nedrepte și a întemeiat o conștiință de neam întăiu și un total unitar național în urmă.“

Astăzi toți ne închinăm numelui aceluia, care trebuie să fie nu numai simbolul redeșteptării culturii naționale, dar și simbolul unirei tuturor aceluia, cari au același graiu, aceleași aspirațiuni, aceleași idealuri!“

După discursul președintelui F. Gh. Lazăr d-l primar al orașului Dr. Oct. Utalea în cuvinte bine simțite promise, că atât D-sa cât și urmașii său preluând acest bust îi vor purta toată grija.

Cuvântul d-lui Victor Lazăr delegatul ministrului înstrucțiunei.

Gh. Lazăr a fost un *caracter*, care nu s'a plecat, ci mai bucuos a riscat să fie frânt. Numai caractere de felul acesta pot sparge drum larg pentru înălțarea unui popor. De aceea *Gh. Lazăr* a putut fi un *apostol* al Unității naționale, muncind cu aceeaș dragoste în Ardeal ca și în Muntenia. În aceasta parte a României a găsit sprijinul necesar pentru a produce o renaștere de o importanță uriașe, căci s'a desfășurat în aceea parte a Daciei, de unde aveă să vină desrobirea celor de sub stăpâniri străine. Activitatea lui a arătat cu energie și drumul spre Ardeal.“

„Mizeriile vieții nu l-au spăriat, pare că el e pildă mângăitoare și pentru dăscălimea de azi, cu toate că ea vede atâția nemernici lăfăindu-se în avuții strănse prin mijloace rușinoase, dar pretinzând stima noastră. Și dăscălimea de azi, luptând cu mizeria mai ales materială, își face datoria. Aceasta nu înseamnă însă renunțare la revendicările îndreptățite de ordin moral și material, pretinzând să înceteze martiriul, care în împrejurările de azi nu mai este îndreptățit.“

„În numele d-lui Ministru al Instrucțiunii mulțumesc conducătorilor „Fondului Gheorghe Lazăr“ și ai „Asociațiunii“ învățătorilor din Ardeal, pentru că au cinstit și prin bustul acesta pe Gheorghe Lazăr, care va rămâne în istoria culturii noastre naționale veșnic *dascăl al dascărilor*.“

Au mai vorbit apoi d-l profesor Drăgan din partea Universității, d-l Bogdan directorul liceului de fete „Regina Maria“ din Cluj în numele „Asociațiunei pentru literatura și cultura poporului român“, iar d-l Traian Șuteu în numele „Asociațiunii Învățătorilor“ rostește următorul discurs:

*Prea Sfinție Dle Episcop!
Onorată Asistență!*

În vara trecută s'a împlinit veacul de când marele dascăl al neamului se suiă bolnav în căruța fratelui său spre a se întoarce în Avrig, frunțașă comună, din frumoasa vale a Oltului. Deși abea de 44 ani (născut la 5 Iunie 1779) trupul îi eră prea slăbit, de a mai puteă continua opera începută cu atâta însufletire, în modestele chilii dela Sf. Sava.

Dar deși a avut o viață scurtă; pentru Gheorghe Lazăr a fost suficientă, ca din catedra sa să facă amvon de apostolie a românismului. Căci nu eră zi nu eră lecție, în care să nu se oprească asupra obârșiei împărătești a neamului nostru; să nu pomenească de trecutul lui glorios, pentru că la urmă să insiste mai mult asupra tristelor împrejurări de viață, în cari îl adusesese domnia păcătoasă a fanarioților. Și aceste învățături alese erau

sorbite cu multă sete, nu numai de tinerii lui elevi; *ci de întreg publicul ascultător, care făcea straje regulat cursurilor dascălului ardelean*. Și rodul muncii lui *Gheorghe Lazăr* a fost foarte înbelșugat, fiindcă din el s'a pornit valul cel mare al curentului de naționalizare, care a nutrit toate evenimentele mari a veacului trecut.

Se cădeă deci ca unui așa mare bărbat să i se arete deplină recunoștință. Și în privința aceasta neamul nostru și-a făcut datoria. În toamna amului trecut din prilegiul centenarului morții sale, a peregrinat la mormântul marelui învățat, tot ce Țara românească a avut mai select, începând cu odrasla noastră în-părătească Al. Sa regală principele Carol, și până la harnicul țaran din mândra Țară a Oltului.

Dar un deosebit cult trebuia să-i arete învățătorii, fiindcă *Gheorghe Lazăr* a fost acel mag vrăjit, care a arătat steaua către care trebuia să tindă toată sufletarea românească. El a indicat drumul pe care a trebuit să meargă un neam întreg pentruca după sfortări grele de un veac să-și poată înfăptui idealul pentruca astăzi să ne putem cu toții bucura de avantajile unui stat mare liber și independent, unde e suveran poporul nostru mărit și întregit. Și — vedeți Dvoastră — noi dascălii ca să-i putem eterniza numele acestui mare apostol, n'am găsit mijloc mai potrivit decât a boteza cu numele lui *Gheorghe Lazăr* „Fondul“ menit a sustineă pe fii învățătorilor la școlile înalte ale Clujului, adăpostiți în această măreață „Casă“, căreia ne-a reușit să-i salvăm caracterul și menirea. Și pentruca să ne arătăm vrednici de lupta ce am câștigat, socotim-am să încoronăm succesul nostru prin ridicarea acestui bust lui *G. Lazăr*, care prin viața și munca ce a săvârșit pentru triumful ideilor sale, ni l-am ales drept *simbol*. Și îi stă bine acestui monument în fața „Casei Învățătorilor“ din acest oraș, fiindcă merită Clujul să-l aibă între podoabele sale, precum podoabă a fost *Gh. Lazăr* 8 ani de zile câtă vreme și-a făcut studiile în colegiul reformatișilor de aici. Și am făcut acest lucru pentruca să dovedim lumei, că dascălimea română, știe prețui pe bărbații, cari și-au sacrificat viața pentru neam și ideal. Și învățătorilor le-a fost totdeauna drag numele lui *Gheorghe Lazăr*, fiindcă între viața lui și a noastră; între împrejurările, care a muncit el și muncim și noi *este o izbitoare asemănare*.

Astfel, precum *Gheorghe Lazăr* născut din părinți săraci, crește din mila altora, cu ajutoare precupețite când dela: împăratul Francisc, când baronul tot bruckenthal, fondul sidoxial; tot așa și noi învățătorii fii de oameni năcăjiți, ne-am isprăvit studiile cu lipse și năcazuri, fără să perdem nimic din voința și energia de a munci cu drag pentru țară și neam.

Precum lui *Gheorghe Lazăr*, care făcuse studii strălucite în metropola imperiului austriac i se refuză hirotonirea, pentruca astfel să poată fi înpedecat de a urcă treapta ierarchică pe ca e

o merită; astfel și dintre dascălii noștri, mulți indivizi cu pregătiri bune, oameni destoinici și cu pricepere, români cu însușiri alese n'au fost ridicați la pozițiile unde erau îndreptățiți. Dar cu toate aceste ei muncesc liniștiți în cine știe ce colț de țară, spre binele, înaintarea și deșteptarea neamului.

Căsuțele joase, adăpostul „*caretașilor nemți*“ dela sf. Sava cu ușile și ferestrele stricate, încălzite cu lemne cerșite, în cari a învățat. *Gheorghe Lazăr*; aduce-ne și nouă aminte de neajunsurile edificiilor școlare păcătoase, în cari mulți dintre noi s'au stins cu zile. Nici unul însă n'a dat un pas îndărăpt, fiindcă, undeva departe lucea flacăra cea mare a intrupării aspirațiilor noastre aprinsă din lumina învățăturilor lui *Gheorghe Lazăr* și fiecare dorea să contribuie cu părțica sa de muncă la sosirea acestor zile.

Precum *Gheorghe Lazăr* prigonit a fost de străini (sârbi) și alungat de ai săi; astfel și noi dascălii ardeleni urcatam cu multă resignare calvarul suferințelor, ce a îndurat școala și învățământul românesc atât din partea asupritorilor, unguri, cât uneori și din partea alor noștri. Suferii-am vorbe aspre și osânde grave, răbdam atacuri grele și încriminări nedrepte împrăștiate în lumea largă cu graiu viu, prin presă și broșuri volante. Dar conștii că mergem pe drum bun și drept, nu ne-am oprit în loc, ci cu mai multă îndărătnicie ne-am urmat calea, am muncit mai departe spre folosul școalei și câștigul neamului. Făcut-am și noi ca *Gheorghe Lazăr* care nu s'a lăsat umilit de batjocurile și defăimările grecilor, fiindcă știa că învățătura acestora să mărginește la idei, forme și teorii, pe când el în munca lui depunea *suflet, fond și indemn spre ideal*. Intocmai și noi învățătorii ardeleni, ca vrednici urmași ai marelui nostru înaintemergător, cunoscând spoiala legilor ungurești nu ne-am lăsat intimidați, ci totdeauna nizuim *să formăm suflete, suflete tari, suflete mari, cari să poată aștepta cu fața senină ziua cea mare de dreptă și sfântă judecată*.

Și dacă despre viața lui *Gheorghe Lazăr* să știe atât de puțin, toată lumea recunoaște, că prin entuziasmul lui s'a pornit valul de redeșteptare, care a trezit la viață un popor întreg. Intocmai și noi dascălimea română formăm mulțimea anonimilor, de cari nime nu-și bate capul să-i cunoască.

Rămâne însă în urma noastră munca cea grea, care ne face neamul tot mai deștept, tot mai conștiu de sine și mai temut de vecini.

Și precum *Gheorghe Lazăr* pentru ideile și vorbele sale a fost *sopraveghiat și urmărit*, oare câți dintre noi învățătorii în vremea regimelor de teroare nu am avut situații analoge? Câți dintre noi n'au fost susținuți de jandarmii și inspectorii unguri? Câți dintre noi n'au cunoscut surghiunul internărei, câți n'au veștejit în aerul infect al închisorilor, și câți n'au fost amenințați cu fiorul negru al morții? Dar toate acestea nu ne-au

speriat. Căci precum *Gheorghe Lazăr* în București fiind, când deoparte veneau grecii, iar de alta soseau oltenii, n'a ezitat a intra în lagărul lui Tudor. În tocmai nici noi învățătorii în vremile grele prin cari a trecut neamul nostru n'am uitat de datorie. Când ceasul a sunat am știut cu arma în mână să dăm probe de eroism în fruntea cetelor de voinici, a căror minte tot noi o pregătisem pentru clipa cea mare de înaltă sărbătoare.

Și în sfârșit, precum *Gheorghe Lazăr* după o muncă grea și oboseală se întoarce acasă slăbit și prăpădit, fără averi și bogății; abea dispunând de câteva lucruri scumpe, 300 de cărți dragi și așternutul sărac în care zăcea, întocmai și noi învățătorii trăim în lipsuri, și ne stângem în mizerii, de multeori nepunând lăsa la ai noștrii asigurată o bucatură de pâine sau un adăpost cinstit.

Și acum veți înțelege — Doamnelor și Domnilor — pentruce *Gheorghe Lazăr este simbolul nostru*, căruia dacă neamul recunoscător ia ridicat în București un monument neperitor, noi *dăscălimea plaiurilor ardeleno din sărăcia noastră iam ridicat acest bust, ca o pildă grăitoare, că ne știm cinsti înaintașii*

Gheorghe Lazăr în veci va trăi în sufletul nostru. Motiv elocvent este acest bust pe care cu drag îl cinstim orașului Cluj, drept prinos de recunoștință pentru cedarea terenului, pe care s'a ridicat această „Casă” ca loc de creștere pentru fiii noștri.

Seria cuvântărilor o închid doi studenți. În urmă defilează toate școlile în frunte cu profesorii și depun coroane de flori pe bustul aceluia, căruia Clujul a ținut să-i slăvească memoria.

Asoc. Învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș

Al VI-lea Congres Învățătoresc din Oradea-Mare.

Convocare.

Comitetul central al „Asociației învățătorilor din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș” și Comitetul central al soc. „Fondul *Gheorghe Lazăr*”, convoacă al VI-lea Congres ordinar al Asociației și a IV-a adunare generală a Fondului pe zilele 28 29 Aug. st. n. a. c. în Oradea-Mare, sala Prefecturii cu următoare ordine de zi:

1. Ședința Asociației în 28 Aug.

1. Participarea în corpore la serviciul divin în cele două catedrale românești.
2. La ora 10 a. m. Deschiderea Congresului.
3. Alegerea Comisiunii verificatoare și alor 2 notari.

4. Raportul general al Comitetului central.
5. Raportul casierului Asociației.
6. Raportul redacției și administrației revistei „Învățătorul”.
7. Alegerea comisiunilor censoratoare.
8. Pensionarea Corpului didactic.
9. Masă comună.

II. Ședința Fondului Gh. Lazăr 28 Aug.

1. La ora 4 d a deschiderea ședinței.
2. Raportul Secretarului.
3. Raportul Casierului.
4. Raportul Directorului adm. al Casei Învățătorilor și gestiunea Institutului.
5. Alegerea alor 2 comisiuni verificatoare. a) Pentru gestiunea Casierului general. b) Pentru gestiunea Casei Învățătorilor.

III. Ședința II a Asociației, 29 Aug.

10. Salarizarea.
11. Noua lege școlară și discuțiune asupra aplicării ei.
12. Rapoartele Comisiunilor de sub p. 7.
13. Propuneri eventuale.
14. Închiderea ședinței Asociației.

IV. Ședința II-a Fondului Gh. Lazăr, 29 Aug.

6. Rapoartele Comisiunilor.
7. Alegerea noului comitet pe 3 ani.
8. Eventuale propuneri.
9. Închiderea adunării.

* * *

Președinții vor înainta fără amânare rapoarte despre activitatea secțiilor.

Ședința Consiliului general al Asociației se va ține în prezența adunării generale. Propunerile vor fi înaintate în scris comitetului Central, cu 8 zile înainte de congres.

Congresiștii vor beneficia la o reducere de 75% pe C. F. R. Fiecare participant va plăti la plecarea jumătate bilet care va fi valabil și la reîntoarcere.

Sosirea și primirea Comitetului central în gara Oradea-Mare va fi Miercuri 27 Aug. ora 6 d. a.

Cluj la 1 Aug. 1924.

Traian Șuteu
președintele Asoc.

Dr. Gh. Vilt
președintele F. Gh. Lazăr

Gavril Almășianu
secretarul Gen. al Asoc.

Andrei Pora
secretarul F. Gh. Lazăr.

Raportul general

al Com. Central al Asociației învățătorilor
din Ardeal, Banat, Crișana și Maramureș
pe anul școlar 1923—1924

Onorat Congres!

După trecerea unui an de zile, iarăș ne-am întrunit. De astă dată în al VI-lea congres ordinar, pe care Asociația noastră îl numără de la înființarea ei. Ne-am întrunit, pentruca credincioși unui obicei și unei meniri consfințite deja, precum în congresele noastre trecute, așa și în cel de față să discutăm chestiuni ridicate la suprafața de nevoile zilelor actuale, printre cari nevoi școala românească și cu ea slugitorii ei cu îndăjire încearcă a-și croi drumul înainte. Ne-am întrunit, ca să aprofundăm p obleme și să statorim principii călăuzătoare, cu ajutorul cărora să ne apropiem tot mai mult de multiplele scopuri, ce și le-a pus Asociația noastră încă din momentul când a luat ființă.

Onorat Congres! Cu cât mai mult vom analiza trecutul, și în raport cu acest trecut, stadiile evolutive prin cari s'a strecurat soarta dascălimei noastre din aceste părți, — în bine ca și în rău, — până în prezent, cu atât mai mult ne vom câștiga certitudinea, că între alte însușiri și devize prin cari am putut rezistă, a mai fost și credința tare, că învățătorii numai prin o muncă deosebită și intențivă se pot impune, a-și ridica prestigiul lor și prin aceasta a școalei. Din aceasta credință s'a născut tendința pentru înfiriparea unei organizații profesionale. Și de acest crez au fost conduși înaintașii noștri, când nu mult, după ce pe aceste plaiuri s'a putut înfiipă, învățământul popular românesc, au socotit necesar de a-și strânge rândurile, formând (Asociațiile) reuniunile învățătoresți. Mai târziu — înainte de aceasta cu un deceniu și ceva — s'a manifestat chiar dorința ferbinte a învățătorimii de dincoace de Carpați de a uni toate reuniunile într'o puternică Asociație. Dacă însă acest lucru n'a reușit atunci vina a fost a împrejurărilor maștere între cari ne aflam. De îndată însă ce s'au ivit împrejurări mai prielnice, cea ce odată pe lângă toate efortările dascălilor români nu s'a putut face, în urmă s'a împlănit. Și astfel în luna Februarie 1919 am fondat Asociația de astăzi. Privind în trecut și trecând în revistă toată muncă depusă de învățătorime în scopul de a se organiza vom putea ușor desluși acele cauze, cari au fost determinătoare pentru activitatea împrinsă în aceasta direcție. Mai întâiu de toate e ceva firesc, ca oamenii legați între sine prin acelaș fel de lucru, ce țineste unul și acelaș ideal, să ia contact unul cu altul, pentru a-și spune păsuri, da stafuri și în cele din urmă a chipzui cum și-ar putea îndeplini mai bine roștul, pentru care sau dedicat.

În special, precum în prezent, dar mai cu seamă în trecut, păsurile au fost acele, ce au amărit din belșug viața dascălului. Învățătorul, menit să îndeplinească o muncă pe cât de nobilă, pe atât de grea, încontinuu este necesitat a apelă aproape numai la propile-i forțe, pentru a-și putea îndeplini cu constiențiositate misiunea. Dar ori câtă desteritate și zel de muncă s'ar manifestă în mod sporadic, adevărata evidențiere a muncii dascălești în genere vorbind, în modul acesta n'ar putea eși la suprafață. Munca dascălească, ca un mijloc de a ridică prestigiul învățătoresc și importanța școalei în fața mulțimii, trebuie să se producă în cercuri concentrice cât mai largi, iar adevărata ei es-punere teoretică, o manifestație — să-i zicem sa, — trebuie să se facă prin organizațiile învățătoresți.

În congresul din anul trecut, în partea primă a raportului, ce comitetul central al Asociației noastre a avut onoare a-l prezentă, ne-am ocupat pe larg de analiza muncii dascălești și a marelui puteri generatoare, ce zace în aceasta, întru a ridică prestigiul tagmei și a o pune în punctul de apreciere ce-l merita sub toate raporturile. Atunci am arătat variatele aspecte sub care se prezintă, și scopurile ce se urmăresc și trebuie să se urmărească prin școala românească și activitatea dascălului român. Dacă acest lucru l-am făcut în anul trecut, ca o continuare și completare a problemei ridicate atunci, de data aceasta credem necesar a ne opri puțin, a discuta și analiză și rezervoarele din care munca dascălească se poate alimenta și de la care aproape în întregime atârnă calitatea (fondul) ativi-tății îndeplinite. Vom pune aceasta problemă așa dupăcum e reclamată de stările în care trăim. Intenția este a produce o dără de lumină acolo, unde dupăcum starea laptică ne dovedește, se pune prea puțin, sau nu se pune nici un pond, tocmai pe esențialul, ce trebuie să servească ca bază și să dea posibi-litatea de a munci dascălește.

Pentru ca munca dascălească în senz calitativ să fie aceea ce ni o împun împrejurările actuale sociale și pe care ni o cer interesele de viață ale neamului nostru, în primul rând ea trebuie să fie săvârșită de atari indivizi, cari simt o deosebită vocațiune pentru așa ceva. Cu alte cuvinte personalitatea individului ce profesează misiunea de învățător are să fie prima chezăsie de întrupare a tuturor calităților, ce fac pe adevăratul dascăl. A fi în totdeauna la locul tău un exemplu de caracter, statornicie, cinste, a te ridică mai pre sus de micinile vieții zilnice, pentru a ridică cu tine pe cei din jurul tău, a ținti vecinic către un ideal de bine, frumos și util, a aduce în cea mai desăvârșită concordanță vorba cu fapta, aceste au să fie calitățile ce vor împintenă munca învățătorului. Numai o muncă izvorită din atari vârtuți va putea aveă un ecou puternic și direcționă în acest senz viața mulțimii. Numai prin personagii învățătoresți înzestrate cu calitățile mai sus amintite se va putea îndelătura

credința, că una e cea ce se învață și se spune în școală și altă cea ce trebuie să știi și să faci în viață. Trebuie să se ajungă odată la aplicarea în viață a tuturor principiilor de adevăr, dreptate, echitate și noblete profesate de pe catedră, iar abaterile de la normele unei vieți morale cu adevărat și încadrările nejuste și necompetente a indivizilor în viața de toate zilele a societății — încadrări ce se fac pe bază de protecții, legături de rudenie, ori alte considerații cu totul străine de bunul scop reclamat de natura lucrurilor, — trebuie să dispară.

Un mic exemplu poate va lămurii mai bine esența celor cuprinse în fraza de mai sus. Anume: Cine nu-și aduce aminte de învățăturile morale scoase zilnic din fiecare lecție ce se predă în școală? Se desconsideră tot ce e minciună, lene, înșelăciune și viclenie. Se pune în vedere dreapta răsplată a muncii cinstite și se face aprecierea fiecărui mic cetățean școlar după valoarea personalității ce o poșede. Nici o considerație de origine ori stare. Dacă viața școlară decurge după aceste criterii să-și dea acum seamă ori și cine după observările proprii zilnice, cât de diametral opuse sunt criteriile, după cari se face așezarea și aranjarea indivizilor în viața de toate zilele.

Iată dară cum se deschide un vast teren pentru munca dascălească, de a face, ca încetul cu încetul cea ce se propovăduiește și se practică în școală, să se aplice și în relațiile sociale a vieții de toate zilele. Și iată cum iese tot mai mult la iveală necesitatea, condiției primordiale, ca munca învățătoarească să se bazeze și alimenteze din personalitatea cât mai desăvârșită a elementelor ce constituiesc tagma învățătoarească.

Astfel dar primul rezervor, care imprumută energia de lipsă pentru indeplinirea unei activități învățătoarești fecunde și serioase, stă în *alegerea, selecționarea* din partea societății organizate a elementelor, cari vor să se aplice pe cariera de a educa pe alții. Aceasta așa ar trebui să fie în interesul bine priceput al progresului. Însă în ziua de astăzi realitatea ne arată tocmai contrariul. Cei ce au răspunderea selecționării și aplicării în toate școlile a elementelor selecte, se pare că tocmai acestui lucru nu-i dau nici o importanță. Numai astfel ne putem explica procentul enorm de *dascăli cu numele*, numărul mare de *învățători tolerați și ajutori*, cu de cari sunt împănate majoritatea școlilor din satele noastre. Și ar trebui odată să se știe, că dacă mai în toate lucrurile se poate aplica cu puțin fond de adevăr proverbul „*râu cu râu, dar îi mai râu fără de râu*”, în ce privește aplicarea acestei maxime în viața școlară, e de a dreptu dezastruoasă.

Onorat Congres! Vorbind de izvoarele și forțele, cari fac posibilă producerea unei munci dascălești prodigioasă, — după *selecționare* — în al doilea rând amintim *pregătirea specială și selectă* în care trebuie să se împărțasească candidații de învățători.

Ori cât de bine ar fi alese elementele ce vor să îmbrățișeze cariera dascălească și dacă s'ar putea nimeri prin aceasta alegere elementele cele mai capabile, cari sub raportul intelectului să poată îmbrățișa misiunea, pentru care vor să se pregătească cu toate multiplenele ei laturi, totuși fără o pregătire profesională îndelungată, aprofundată și bine însușită nu vor fi în stare a desvoltă o muncă dășălească în toată plenitudinea ei. În aceasta privință însă școlile normale își pot spune cuvântul lor hotărât. Noi numai atâta ne permitem a observă, că în părțile de dincoace de Carpați până în timpul din urmă numărul anilor de studiu, ce trebuia să se facă în școala normală a fost impus de evoluția ce a făcut-o învățământul popular și de necesitatea evidențiată tot mai mult, că altă pregătire și cu altă sferă de cunoștințe trebuie să fie înarmați dascălii, cari vor a face educația generației poporului de astăzi, de cât cei de după 48, când cultura, sau mai bine zis aspirațiile culturale a maseilor aveau o altă reflecție și să trăia din toate punctele de vedere sub alte raporturi. Astăzi cantorul dascăl, sau dascălul cantor nu va putea face nici odată școala pretinsă de necesitățile zilei. În aceasta ordine de idei vorbind, noi nu vom putea înțelege nici odată pentruce a trebuit, ca în anul 1924, când pentru România întregită s'a făcut prima lege a învățământului, cel puțin încât privește provinciile alipite, zic pentruce a fost de lipsă, ca școala normală de opt ani să fie redusă la șapte? Ori să crede, că elementele științei pedagogice — și așa atât de abstractă și grea de perceput, — concentrate și predate în clasele inferioare, elevilor cari n'au avut când să-și însușească o cultură și cunoștințe generale, atât de necesare pentru a putea chiar numai să faci cunoștințe cu introducerea în știința pedagogiei, vor putea fi ele rumegate și aprofundate cu folos din partea minților prea tinere a candidaților la dascălie? Noi suntem convinși că nu. Astfel trebuie să socotim de îndreptățite protestele și memoriile înaintate de Asociația noastră în cursul anilor din urmă forurilor în drept, pentru a nu reduce, ci dimpotrivă a ridică numărul anilor de studiu în școala normală.

Al treilea îmbold și posibilitate de a munci dascălește trebuie căutată în o *salarizare echitabilă și convinsă a corpului didactic*. Și aci fără a exageră, cu sufletul liniștit putem spune, că de neuitat și de o însămnătate istorică culturală dintre cele mai mari va fi socotit momentul, când se va allă cineva în țara românească, care se rezoalve odată în mod cinstit problema salarizării corpului didactic primar. De la acea dată numai se va putea socoti adevărata epocă de regenerare și renaștere a învățământului românesc. Până atunci cu toate reformele și legile de învățământ, — oricât de bune și avansate ar fi ele, putem spune că se face numai o petecire a instrucțiunii noastre publice. Căci cu dascăli goi și flămânziți instrucțiune nu se poate face. Pentru a face muncă dascălească trebuie să

fii pus baremi în parte la adăpost de grija de astăzi și nesiguranța și mizeria de mâine. Ori cât de alese, suflete capabile și selecționate vor fi elementele ce vor să se dedice carierii dascălești, ori cât de multă și aleasă pregătire specială vor primi, pu e în funcțiune fără a li se da o retribuțiune suficientă, vor tânji, se vor ofili și în cele din urmă învinse de greutatea vieții devin incapabile de lucru. Această am spus-o în treacăt, dar de fapt, din capul locului cine se și aplică, fiind element bun, inteligent și viguros pe o carieră, unde după munca îndeplinită n'are posibilitatea de a-și duce viața de la o zi la alta?

De fapt sub raportul salarizării astăzi învățătorimea noastră a ajuns, ca nici odată, în cea mai regretabilă situație. Acesta e unicul și principalul motiv, pentru care rândurile noastre în loc să fie înflorite an de an cu forțe noi pline de entuziasm și energie, ne vedem complecțate cu ceata toleranțelor și ajutoarelor. Căci scris este, la orice plată îți găsești omul. Aceasta e cauza pentru care persoanele capabile nu se mai aplică pe cariera dascălească, iar cele aplicate pe lângă munca ce o fac în școală, în urma drojdiei de entuziasm ce le-a mai rămas din vremile de altă dată, sunt silite a alerga în dreapta și stânga, ca din rodul anumitor ocupațiuni laterale — de multe ori cu totul străine de școală să-și poată întreține viața lor și a familiei lor. Și în felul acesta sufletul școlii, care este învățătorul, tânjește și se destramă, de vreme ce „Monitorul oficial” publică posturile vacante cu miile, iar numărul analfabeților sporește cu zecile de mii.

Nu putem încheia aceasta introducere a raportului nostru fără a face amintire și de o crudă ironie, ce ne este dată să o vedem tot noi. După ce am văzut, cari ar fi rezervoarele, de unde trebuie să se nutrească și columnele pe cari să se spriginească activitatea, ce e chemat să o desvoalte învățătorul și după ce am arătat cum aceste baze lipsesc aproape în întregime, credem, că e cel mai ironic lucru, ca prin diferite ordine și regulamente să impui și să ceri de la învățători suportarea și de atari poveri, cari trec peste puterile lor. Ne aducem aminte de acele subiecte de conținut pedagogic prescrise în regulamentul pentru ținerea cercurilor culturale, a caror prelucrare poate face cinste chiar și savanților. Și atunci ne întrebăm, pentru ce organele de control, despre cari oricum presupunem, că sunt mai superioare și mai pricepute în a le pedagogiei, nu țin ele aceste conferințe, în felul acesta învățătorii trăgând mai mult folos, de cât în cazul când sunt lăsați a le analiza singuri eronat.

Onorat Congres! După aceasta parte introductivă a raportului, care am făcut-o anume, pentru ca prin ea să poată fi apreciat e mai obiectic rezultatele ce le vom înfățișa în partea propriu zisă, ne luăm voe a vă arăta activitatea săvârșită de către:

I. Biroul central al Asociației.

Biroul central sintetizând toate frământările, aspirațiile și dorințele de mai bine a le țagmei, a răspuns tuturor informațiilor pe cari le-au cerut membrii Asociației. Ascultând și ținând cont de toate plângerile învățătorilor, a intervenit la cei în drept în numele Asociației, pentru a se îndrepta lucrurile. A clarificat cu graiul și în scris orice chestiune privitoare la școală și învățător. A rezolvit toate agendele și actele în număr de 125 intrate la birou de la congresul anului trecut și până în prezent. A dat îndrumări prin circulare cu privire la organizarea și dezvoltarea activității în secții și subsecții. S'a intervenit pentru realizarea tuturor dezideratelor aduse și formulate de adunările secțiilor și a congresului din anul trecut. Peste tot, biroul central al Asociației noastre ori unde și oricând s'a ivit ocaziunea și s'a arătat necesitatea susținerii ori apărării vreunui interes de ordin general pentru școală și învățători, totdeauna s'a silit din răspuseri și pe toate căile posibile de a ajunge câștig de cauză.

II. Comitetul Central.

Comitetul central, ca unul din organele de conducere al Asociației s'a întrunit de câte ori a fost de lipsă. Desbaterile și hotărârile luate în ședințele ținute rees din procesele-verbale dresate cu atari ocaziuni. În prima ședință de la 6 Sept. 1923 discută și hotărăște publicarea unui nou concurs pentru complinirea postului de director de la Căm. fetelor de inv. din Cluj se reorganizează comitetul de redacție al revistei „Învățătorul” și se iau măsuri cu privire la încassarea abonamentelor restante. Se hotărăște redactarea și trimiterea unui protest Minist. Instr., deoarece noua cotă de spor acordată membrilor corp. didactic primar e pe cât de nedreaptă pe atât de jignitoare pentru învățătorime.

A doua ședință a comitetului ținută la 18 Nov. 1923 se ocupă de chestia salarizării și mișcările învățătoarești ce sunt în perspectivă să se producă în urma situației materiale însuportabilă în care a ajuns învățătorimea. Tot odată se hotărăște participarea la congresul din București, care congres s'a ocupat special cu problema salarizării corp. didactic.

În ședința a treia din 16 Dec. 1923 comitetul, în urma celor raportate despre cele hotărâte în congresul din București, decide ca situația reală și stadiul în care a ajuns salarizarea să se aducă la cunoștința tuturor secțiilor printr'un circular. Secțiile, în adunările ce le vor ține să-și spună cuvântul ce-l cred în fața situației date și acest lucru apoi să fie adus la cunoștința centrului Asociației, care va duce la îndeplinire hotărârile luate de majoritatea secțiilor. Numai puține secții au reflectat însă la cele espuse în acest circular.

În ședința IV. din 16 Februarie 1924 se hotărăște a cere Minist. Instr. ajutor pentru Căm. fet. de inv. din Cluj, apoi Ministerului ocrotirilor sociale autorizarea unei colecte în țara întreagă, tot pentru complectarea și augmentarea Căminului. În chestia examenului de depinitivat al învățătorilor definitivi din Transilvania se va interveni la Minister printr'un memoriu.

În ședința V. din 18 Martie 1924 se discută și formulează desiderate cu privire la proiectul de lege al învățământului, care proiect urma să fie adus în fața corpurilor leguitoare pentru votare. Cu susținerea dezideratelor Asociației au fost încredințați învățătorii parlamentarii.

În ședința a VI. din 14 Iunie 1924 a fost discutat și s'au propus modificările ce le-am aflat necesare cu privire la „Anteproiect de lege pentru înstituirea comisiunilor de judecată a membrilor corpului didactic“, care anteproect ne-a fost trimis de Minister, pentru ca și Asociația noastră să-și spună cuvântul.

În ședința VII. din 7 August 1924 sa fixat data ținerii congresului și s'a stabilit programul.

III. Consiliul General.

În decursul anului trecut Consiliul general al Asociației a fost convocat o singură dată. Aceasta convocare s'a făcut în urma hotărârii congresului de la Arad și în baza §.13 din statutele Căm. fet. de învățători din Cluj, care prevede că directorul Căminului să fie ales de Consiliu general. Consiliul, în ședința sa din 9 Sept 1923 în baza cererilor prezentate la concurs, face alegerea. A fost ales cu majoritate de voturi d-l Iacob Boeriu în locul d-lui Basiliu Poruțiu fost director provizoriu.

Tot în aceasta ședință consiliul hotărăște a se trimite o telegramă și în urmă un memoriu către Minist. Instr., prin cari să se respingă sporul umililor acordat învățătorilor în baza curbei Lalescu. Apoi se discută chestiunea federalizării, respective fuzionării asociațiilor învățătorești. În aceasta privință Consiliul hotărăște, ca prin circular, problema fuzionării sau federalizării să fie supusă la discuția și hotărârea tuturor secțiilor județiene, precum și a asociațiilor surori, pentru — ca astfel în cercuri cât mai largi să fie cunoscută și aprofundată. La circularul nostru dat în acest senz numai puține secții au răspuns. Dintre aceste șase sunt pentru federație, iar două pentru fuziune.

Dupăce mai sus a venit vorba de „Căminul fet. de învățători“ din Cluj, despre mersul și administrarea căruia se va face o dare de seamă la locul său din partea directorului, în legătură cu aceasta, aci ținem să amintim niște lucruri de o importanță deosebită pentru Asociația noastră. Edificiul actual al Căminului a fost cumpărat în decursul războiului. Edificiul original însă a fost altul, care s'a vândut tot în decursul războiului, fără să se fi ținut seamă de prescisele prevăzute în statute în caz de vânzare,

Cu alte cuvinte conducerea asociației de atunci a făcut vânzarea fără învoirea și aprobarea adunării generale. Astfel Asociația noastră, preluând Căm. fet. de învățători și văzând, că prin vânzarea făcută pe vremuri în mod nereglementar, a suferit o pagubă enormă, deoarece vechiul edificiu din str. Victoriei, e situat în centrul orașului și are o grădină de aproape trei jugăre, a hotărât să intențeze proces, pentru anularea contractului de vânzare încheiat cu eclesia reformată. Până acum Asociația noastră a câștigat procesul înaintea a lor două instanțe judecătorești (Tribunalul și Curtea de apel). Avem firma nădejde că-l vom câștiga și la Curtea de casație. Și atunci în Cluj vom instala un nou Cămin pentru băeții de învățători înscriși la școlile secundare. Totodată atunci ni se va deschide posibilitatea înființării de noi Cămine și în alte centre a le Ardealului.

La timpul său vom face un istoric amănunțit asupra tuturor fazelor prin care a trecut chestiunea Căm. fet. de învățători.

În cursul acestui an Asociația noastră prin reforma agrară a câștigat și un teren de două jugăre (loc de baie) în comuna Sermaș (jud. Cojocna). Pe viitor — după puțină — aici vom ridica paviloane și vom deschide un sanator, unde învățătorii oboșiți și înfrânți de munca grea să-și poată găsi un loc de recreațiune.

În afară de aceasta consiliul general s'a întrunit în preziua congresului al VI-lea, a examinat rapoartele și propunerile înaintate și a făcut pregătirile necesare pentru desbaterile din congres.

IV. Activitatea Secțiilor județiene.

Înainte de a ne ocupa de felul și activitatea săvârșită de fie care secție județeană în parte, vom aminti câteva chestiuni de ordin mai general. Înainte de toate putem anticipa, că deși până în prezent de la cele mai multe secții nu am primit rapoarte speciale despre activitatea săvârșită în cadrele Asociației, totuși s'a produs relativ o activitate destul de întenză în legătură cu adunările și ședințele cercurilor culturale. Apoi mai relevăm și faptul, că în înțeles mai larg tot de un fel de activitate a secției trebuie considerată munca desfășurată cu ocazia adunării secției, precum și discuțiile, hotărârile și soluțiile ce s'au dat diferitelor probleme, fie de ordin școlar, fie de interes învățătoresc în genere, ori chiar de organizare. Sub acest raport cea mai mare parte a secțiilor și-a făcut datoria. Și la chestiunile, ce au fost lansate de la centrul Asociației spre opinie, am primit răspunsurile cuvenite. Un lucru însă totuși se constată, că starea precară materială în care a fost și este lăsată învățătorimea, pe lângă toate promisiunile făcute, a slăbit și secat enorm pofta de lucru și energia necesară pentru a putea săvârși o muncă extrașcolară succesă. Entuziasmul de altă dată a cam dispărut și'n aceasta privință numai suntem în situația de a putea întrebuința espresiile din anul trecut, când făceam

caracterizarea în genere și în special a activității prestate de secții. Avem impresia, că tot ce s'a făcut și s'a mai putut face a fost ceva forțat. Este ceva ce apasă greu în ziua de astăzi asupra sufletului dascălesc.

Să vedem acum în ce consistă activitatea fiecărei secții în parte.

1. **Secția județeană Arad.** *Președinte d-l Nicolae Cristea.* Până la data, când facem acest raport, raport special despre activitatea acestei secții nu am primit.

2 **Secția județeană Alba-Inferioară:** *Președinte Leon Maior.* Raport despre activitatea secției n'am primit.

3. **Secția Brașov.** După moartea mult regretată a inimosului și harnicului președinte *Romul Cristolovean* conducerea secției a luat-o v. Preș *Gherasim Popa.* Raport despre activitatea secției n'am primit. *Ținem însă și la acest loc să ne exprimăm pia noastră aducere aminte față de memoria celui ce a fost cândva Romul Christolovean, Prin moartea lui a eșit din rândurile noastre un mare dascăl, un coleg iubitor și un însuflețit luptător înainte pentru drepturile tagmei. În vremea marelui epopoi naționale și el a fost unui dintre acela, care a gustat cu vârf și îndesat paharul amar al martirajului.*

4. **Secția Bihor.** *Președinte Nicolae Flru.* Raport despre activitatea secției n'am primit. Din procesele, verbale sosite la centru totuși putem constata că aceasta secție a ținut două adunări generale în care s'au discutat și membrii s'au ocupat viu de problemele școlare și învățătoarești de la ordinea zilei.

5. **Secția Bistrița-Năsăud.** *Președinte Gheorghe Todoran.* Din procesele verbale sosite la centrul Asociației reesă, că în ședințele ținute s'au pus la cale și s'au efectuat multe lucruri bune și de prosperare pentru secție. Raport detaliat n'am primit,

6. **Secția Cojocna.** *Președinte Ioan Pescariu,* Din raportul primit se evidențiază, că subsecțiile și-au ținut adunările și au dezvoltat o frumoasă activitate. De asemenea s'au discutat și adus hotărâri în legătură cu circularele date de către biroul Asociației.

7. **Secția Caraș-Severin.** *Președinte a fost mult regretatul Gh. Lipovan.* A murit în primăvara acestui an după un morbo îndelungat și crud. *Asociația noastră în totdeauna trebuie să-i păstreze memoria. A fost un suflet nobil și unul dintre acei dascăli mai rari, prin cari tagma câștigă o deosebită mândrie și se înalță. A fost al III-lea vicepreședinte al Asociației și un puternic stâlp și om de acțiune în lupta dusă pentru reîntegrarea în drepturile noastre și ajungerea justelor revendicări. Locul rămas gol în urma lui numai cu greu se va putea umple.*

După informațiile primite în timpul din urmă aceasta secție a fuzionat cu a Timișului. Raport despre activitatea îndeplinită nu am primit.

8. **Secția-Făgăraș.** *Președinte Octavian Pop.* Raport detaliat despre munca săvârșită în secție n'am primit, dar dintr'un proces verbal primit la centru se evidențiază, că în secție s'a manifestat un viu interes în legătură cu mișcările de la ordinea zilei.

9. **Secția Hunedoara.** *Președinte Porfiriu Nicoară.* Raport despre activitatea secției nu s'a primit.

10. **Secția Murăș-Turda.** *Președinte Nicolae Suciu.* De la secție la centrul Asociației s'au primit numai niște procese-verbale prin cari adunarea extraordinară a secției aduce hotăriri cu privire la salarizare.

11. **Secția Maramureș.** *Președinte Ilie Cleja.* Raport special despre activitatea îndeplinită, la centrul asociației nu s'a primit. În schimb însă în adunările și ședințele com. Secției s'a ocupat de aproape de chestiunile vitale pentru școală și învățătorime.

12. **Secția Sălaj.** *Președinte Emil Pocola.* Despre activitatea săvârșită în aceasta secție ne vorbește raportul detaliat trimis de către președintele ei. Aici se merge tot înainte. De feliul cum s'a lucrat tagma poate să fie mândră. În cursul anului în cercurile culturale s'au ținut 80 de adunări populare și dupăcum se spune în raport „prin 140 conferințe s'a dat sfaturi și îndemnuri spre mai bine“. Mulțimea lecțiilor practice, a criticilor și discuțiilor asupra lor a contribuit mult la clarificarea și aprofundarea multor probleme de pedagogie în fața învățătorilor. Secția Sălaj merge tot înainte.

13. **Secția Sătmar.** *Președinte Ion Delean.* Din raportul amănunțit trimis de către președinte se poate vedea, că în toate cele șapte subsecții în care e divizată secția s'a muncit intensiv. O mulțime de conferințe didactice și conferințe pentru popor s'au ținut în decursul anului. Nici problemele mari, cari frământă tagma noastră de mai bine de un an de zile, n'au fost străine de preocupările membrilor acestei secții. Au ținut la suprafață cu îndârjire chestiunea salarizării și a penziunei. Învățătorimea județului Sătmar, în adunările generale ce le-a ținut, s'a impus în fața tuturor prin o solidaritate deosebită în toate chestiunile de la ordinea zilei. A dat dovadă de o energie și tenacitate, care poate servi de model. Astfel secția Sătmar prin feliul cum a lucrat și ținut legătura cu centrul Asociației ocupă un loc de frunte între celelalte secții.

14. **Secția Solnok-Dobâca.** *Președinte Ion Roman.* Din procesele-verbale primite la biroul Asociației se constată, că s'au ocupat de chestiunile de la ordinea zilei soluționându-le și făcând propuneri în merit. Raport general despre activitatea secției nu am primit.

15. **Secția Sibiu.** *Președinte Ion Bratu.* Raport despre activitatea secției n'am primit. Știm însă din procese verbale

înaintate centrului, că s'a ținut adunarea Secției în care s'au discutat chestiuni de importanță pentru bunul mers al școlii.

16. **Secția Timiș.** *Președinte Patrachie Râmneamțiu.* Raport despre activitatea secției n'am primit.

17. **Secția Turda-Arieș.** *Președinte Teodor Oțel.* Raport nu ni s'a trimis. Din procesele-verbale primite însă reesă, că și aceasta secție poate fi considerată printre acele, care poartă un deosebit interes față de frământările și nizuințele învățătoresți.

18. **Secția Târnava-Mare.** *Președinte Alexandru Stoicoviciu.* N'am primit nici raport, nici vre-o altă știre de mersul lucrurilor din aceasta secție.

19. **Secția Târnava-mică.** *Președinte Mihail Tătar.* Nu ni s'a raportat nimic despre situația în care se află. Procesul verbal luat cu ocazia adunării generale ne arată hotărârile luate față de actuala salarizare.

20. **Secțiile Odorheiu, Treiscaune și Ciuc** sunt încă în stadiul organizării lor. Dintre toate aceste trei, Secția Odorheiu pare mai consolidată. Aceasta secție reorganizându-se și-a ales de președinte pe Ioan Kis și și-a formulat un program de muncă. Președintele Secției Trei-Scauae e d-l Alexandru Ciucan.

De organul Asociației, revista „Învățătorul”, de „Căminul fetelor de învățători” din Cluj și de averea Asociației socotim de prisos a ne ocupa în acest raport, deoarece de aceste chestiuni se vor ocupa raportori speciali.

Onorat Congres! Acesta este raportul general ce l-am putut face despre tot cea ce s'a petrecut în Asociația noastră în cursul unui an de zile. Din cele premerse se poate vedea ce s'a lucrat și ce mai trebuie să se lucreze. Se poate vedea între ce împrejurări am fost nevoiți să lucrăm și ce situație ar trebui să ni se creeze, ca să putem munci dupăcum se recere. Sunt însă și lucruri, a căror înlăptuire nu atârână de la noi și astfel nu putem avea nici răspunderea pentru ele. La tot cazul însă, tot ce omeneste e posibil, învățătorimea trebuie să facă, pentruca să aibă conștiința datoriei împlinite.

În acest gând și în nădejdea că viitorul cu siguranță va satisface toate așteptările noastre, Onorat congres și fraților Colegi, Vă rugăm să luați la cunoștință și să aprobați acest raport.

Cluj, la 5 August 1924.

Traian Șuteu
președintele Asociației

Gavril Almașianu
secr. gen al Asociației.

Bilanț

despre venitele și cheltuelile Asociației învățătorilor din Ardeal, Banat și Părțile Ungurene pe timpul dela 1 Aug. 1923 până la 31 Iulie 1924.

a) Fondul cultural.

Intrate:

1. Numerariul reportat din 1923	Lei	6.060.—
2. Libelul No. 34 cuprinde bani depuși la Banca Învățătorilor	"	13.104.16
3. Libelul No. 117 cuprinde bani depuși la Banca Învățătorilor	"	3.191.—
4. 12 Acții la Banca Învățătorilor	"	3.000.—
5. Cotizații din 1922—23	"	1.720.—
6. 100 Anale amortizate	"	—
Total	Lei	27.075.16

Cheltueli:

1. Spese de cancelarie	Lei	287.50
2. Deplasări și diurne	"	9.079.—
3. Subvenția revistei „Învățătorul“	"	3.000.—
4. Imprimare și circulare	"	3.288.—
Total	Lei	15.654.50

Balanța:

Intrate	Lei	27.075.16
Eșite	Lei	15.654.50
Escedent total	Lei	11.410.66

Escedentul se compune din:

1. Acții 12, la Banca Învățătorilor	Lei	3.000.—
2. Puși pentru fructificare	"	3.191.—
3. Numerar în Cassă	"	5.219.66
Total	Lei	11.410.66

b) Orfelinatul.

Capital depus la Banca Învățătorilor	Lei	6.749.—
Dobânda pe 12 luni	"	408.—
Total general	Lei	7.157.—

c) Fondul excursiunilor.

Capital depus la Banca Învățătorilor și interese	Lei	8.315.—
--	-----	---------

Domnilor colegi,

Din alăturatul raport general se evidențiază că venitele Asociațiunii noastre au fost aproape nule. Domnii membri nu și-au plătit cotizațiile la „Centrală” — nici unul — pe 1923—24, cu tot apelul făcut și publicat în „Invățătorul” în diferite numere, cu toate că nu e datoria mea să îndemn pe nime a-și implini datoria. Ba ce e mai dureros chiar, secția Brașov a trimis câte 2 lei de membru pentru 160 membri pe 1922—23, deși la congresul din Cluj ținut în 1921 s'a stabilit că fiecare membru e obligat a plăti 20 lei anual; dintre cari 10 lei se opresc la secția respectivă județiană și 10 lei se trimit la Centrală. Această decisiune s'a publicat prin revista „Invățătorul” No. 16 din 15 Oct. 1921.

Constat cu durere, că unii domni membri pun atât de puțin preț pe interesele Asociațiunii noastre, că nici nu citesc cel puțin revista și astfel nu cunosc nevoile Asociațiunii, deși această frumoasă instituțiune, prin reprezentanții ei, a făcut așa de mult bine cauzei dascălești în diferite împrejurări, dela înființarea ei și până azi.

Nepăsarea aceasta este ruina Asociațiunii noastre și cred că nu se va găsi dascăl ardelean să dorească sucombarea scumpei, frumoasei și utilei noastre Asociațiuni, ori câte dureri ar avea în timpurile aceste grele respectivul coleg. Căci azi, cu 20 lei anual, nu ajungi nici mai bogat, nici mai sărac. Și cuvintele M. S. Reginei se potrivesc de minune aci: „Mult pot face puținii buni împreună”. Deci, fraților, pătruns să fie sufletul vostru de acest adevăr și acei cari nu v'ați plătit cotizația pe 1923—1924 precum și acei restanți din 1921—1924 grăbiți-Vă a vă face datoria până mai e vreme! Faceți ca numele de „Invățător” să stea sus și tare; ca stânca de granit, peste care au trecut vijelioase furtuni, fără a o clinti din loc; din contră, spălată de apa cerului, ea se arată mai mândră, mai frumoasă și mai rezistentă. Și voi, coplesii, de nevoie acestor timpuri grele, strângeți rândurile în jurul drapelului Asociațiunii noastre și cot la cot luptând, vom triumfa, căci triumful e a celor ce luptă, nu a dezertorilor!

Rog călduros pe domnii casari ai secțiilor județiene să aducă cu dânsii sumele incasate și ne trimise la centru, să stăruiască la incasarea restanțelor și să îndemne pe frații colegi a-și procura un exemplar cu 4 lei din „Analele” Invățătorilor din Ardeal!

Proiect de buget pe 1924—25.

Cotizațiuni à 10 Lei	L 10.000.—	Spese de birou	... L 880 —
Dividende după 12		Deplasări și	
Acții	... " 180.—	diurne	... " 5.000.—
Subvenții	... " 5.000.—	Imprimare	... " 5.000.—
100 Anale	... " 400.—	Diverse	... " 4.700.—
Total	... L 15.580.—	Total	... L 15.580.—

Casier general **Dimitrie Hancu.**

Raportul

Administratorului revistei „Invățătorul“ despre gestiunea financiară a revistei dela 15 August 1923 — 15 August 1924

Onorat Congres!

Cinci ani se împlinesc, de când organul oficios al Asociațiunii noastre revista „Invățătorul“ s'a plămădit cu atât entuziasm și cu atâtea scopuri mărețe și ideale. Astăzi, după cinci ani, dela înfăptuirea acelor vise moștenite dela strămoși, revista noastră deși luptă cu foarte mari greutăți, continuă să apară și mai departe, ducând steagul izbândeii înainte, servindu-ne de tribună liberă, de pe care putem spune durerile și năcazurile cu cari luptăm, drepturile ce ni se cu vin, interesele ce nu ni se respectă.

Cu toată greutatea enormă ce o aruncă pe umerii noștri noile condiții de tipar, care s'au înzecit în urma scumpirei hârtiei dela 20 la 40 Lei de kg, precum și *nepăsarea* unor colegi, cari nu-și dau seamă de eforturile ce le facem, pentru a ne creia organizații, cari să ne adăpostească la vremuri grele pe noi și copiii noștri; cu toate aceste mari greutăți, revista trebuie să trăiască. Aceasta o cere însăși existența noastră, de-a ne țineă într'o continuă legătură sufletească, toți aceia cari brăzdăm ogorul plin de buruieni al satelor — legătură, — care face din noi un corp și un suflet, căci în această unire stă forța cu care putem să dăm lupta cu succes.

Repet și acum ca și în trecut — că până când, acei o mână de colegi idealști, cari au curajul să pășască în public, susținând neconținut, cu vorba și cu condeii, toate chestiunile noastre susținând lupta grea și obositoare, — și până când aceea oștire credincioasă, compusă din acei învățători, cari îi întâlnim regulat la toate mișcărilor noastre — dând sprijinul și încrederea — până când acești slujitori credincioși vor exista — și revista va exista.

Avem speranță, că și aceea grupă pasivă — izolată de lume, care e obișnuită a primi totul de-a gata, fără a se mișca și manifestă — odată va rupe cu firul vieții preistorice în pusnicia satelor și se vor grupa sub mândrul steag al acestei luptă-loare. Atunci mare și curată va fi bucuria tuturor, că s'a găsit drumul, care duce la suflete înțelegătoare și inimi bune și cinstite.

Și acum trecând peste aceste constatări generale, pentru o mai bună orientare a On. Congres, voi trece la partea specială, arătând gestiunea revistei în anul 1923—1924 la intrate și eșite, făcând în urmă un bilanț general, dela data 15 August 1923 — 15 August 1924.

I. Intrate.

1. Saldul trecut	Lei	494.85
2. Subvenție dela stat	"	40.000.—
3. Abonamente	"	79.856.—

Totalul intratelor Lei 120.350.85

II. Eșite

1. Pentru tipărirea revistei și datorii	Lei	85.017.—
2. Administratorului salar	"	10.000.—
3. Pentru colaborare	"	4.717.—
4. Adrese, cartare, expediție	"	5.287.75

Totalul cheltuielilor Lei 105.021.75

Restanțele sunt următoarele:

Conspectul

restanțelor la revista „Invățătorul” pe anii 1923—1924

Nr. curent	Județul	Nrul abona- ților	Restanță pe anii		Restanță totală
			1923	1924	
			Lei	Lei	Lei
1	Alba de jos	127	5225	10775	16000
2	Arad	52	653	3700	4353
3	Bihor	22	950	1500	2450
4	Bistrița-Năsăud	96	4100	8800	12900
5	Brașov	24	1150	2150	3300
6	Caras-Severin	184	7625	16750	24375
7	Ciuc	20	1150	1600	2750
9	Cojocna	289	2800	3850	6650
9	Făgăraș	163	7950	10580	18530
10	Hunedoara	118	6000	9850	15850
11	Maramureș	4	150	400	550
12	Mureș-Turda	94	3750	7500	11250
13	Odorheiu	6	200	400	600
14	Sălaj	149	12900	13800	26700
15	Satu-Mare	101	12375	9300	21675
16	Sibiu	103	6100	16450	22550
17	Solnoc-Dobâca	118	11350	19550	30990
18	Târnava-Mare	88	4800	7000	11800
19	Târnava-Mică	78	1800	7700	9500
20	Timiș-Torontal	38	1300	2350	3650
21	Treiscaune	41	4680	4100	8780
22	Turda-Arieș	80	3650	3675	7325
23	Gratuite	13	—	—	—
24	Diverse	19	1550	1750	3300
25	Schimb	47	—	—	—
Total		2264	102202	163530	265738

Prin urmare scăzând cheltuețile, în suma de 105.021 Lei 75 bani, din totalul venitelor de 120 350 Lei 85 bani, rămâne la 15 August 1924 un sald de casă în suma de 15.021 Lei 10 bani. Pe lângă cheltuețile de mai sus avem datorie în suma de 36.268 Lei, rămasă din trecut, a cărei acoperire ar fi restanțele din abonamente de pe anii 1923—1924 în suma de 265.738 Lei — zis două sute șasezeci și cinci mii șaptesute treizeci și opt Lei — pentru acăror incasare să decidă On. Congres.

Aceste date ilustrează pe deplin interesul și desinteresul colegilor din sus numitele județe, fără a mai aminti persoane, precum și greutățile cu cari are de luptat revista.

Revista se tipărește în 2500 exemplare și se expediază în 2264 exemplare. Față de anul trecut numărul abonaților a scăzut cu 337 în urma faptului, că tuturor acelor care nu și-au aranjat abonamentul pe anii 1921 și 1922, li s'a sistat expedierea revistei. Tipărirea unui număr costă 11.850 Lei față de anul trecut 7850 Lei — plus mărcile și speșele de expediție.

Odată porniți în drumul lung, cu cele mai curate gânduri, ne ținem de datorie sfântă — a face un apel călduros către toți frații învățători — rugându-i să ne dea tot concursul moral și material, pentru a putea ajunge la desăvârșirea operei noastre grele: Consolidarea și organizarea tuturor învățătorilor români. Așteptăm și rugăm, ca președinții secțiilor, Dni revizori și subrevizori de control să facă o chestiune de onoare și datorie pentru buna reușită a intențiilor noastre, pentru cari cerem toată încrederea colegilor de bine. În felul acesta vom fi în situața a ști și cunoaște, câți învățători avem, cari știu înțelege munca noastră.

Onorată adunare generală! După acest raport detaliat, făcut asupra gestiunii revistei „Învățătorul“ despre timpul dela 15 Aug 1923 până la 15 Aug. 1924, rog onorata adunare generală să binevoiască a lua la cunoștință acest raport și a-mi da pe acest an de gestiune 1923—1924 descărcarea cuvenită.

Em. Eremie
adm. rev. „Învățătorul“

Fondul Gheorghe Lazăr,

Raportul general al Comitetului pe anul 1923/24.

Societatea învățătorilor, alcătuită încă în vara anului 1920, și luându-și de patron pe cel mai mare Invățător al Românilor, continuă să se apropie pe cât îi este cu putință de realizarea frumoaselor sale ținte. După scurgerea încă a unui an de activitate, întocmai ca și până acum, Comitetul său, în fața unei noi adunări generale, se vede dator a da o scurtă dare de seamă despre aceasta activitate. În aceasta dare de seamă vom căuta pe deoparte să înfățișăm acestei adunări generale, nu numai activitatea anului 1923/24, ci vom face câteva repriviri generale și asupra activității societății noastre dela înființare până astăzi. Aceasta cu atât mai mult cu cât mandatul actualului Comitet central de conducere se împlinește și conform art. 21 din Statut, adunarea generală de astăzi, are căderea să aleagă un nou Comitet de conducere pe un period de 3 ani.

În toți anii până acum, obicinuiam să dăm atât raportul Comitetului, cât și gestiunea casierului și a administrației Căminului Casa Invățătorilor într-o broșură separată. A trebuit să renunțăm de astă dată la felul acesta de înregistrare a muncii și activității noastre, pentru motivul binecunoscut: tiparul și hârtia au devenit atât de urcate în prețuri, încât resursele noastre materiale nu ne permit să continuăm acest sistem de altfel cel mai corespunzător.

Onorată adunare generală!

În ce privește situația generală a societății noastre, constatăm că dela adunarea generală încoace, din 7 Aug. 1923, până astăzi, nu s'au produs schimbări esențiale în cece privește numărul membrilor. Nrul de 2400 membrii, în loc să crească cum ar fi fost firesc, el s'a micșorat. Au fost și cazuri de deces, și am avut și cazuri când unii colegi, intrați de bună voie în șirul membrilor societății „Fondul Gheorgh. Lazăr”, au renunțat în scris, declarând că nu doresc să mai rămână ca membrii. Motivarea era la toți, că nu pot suporta taxa de membru, care — scriu dânsii — este prea mare.

În cece privește chestiunea primirii sau respingerii cererilor referitor la demisionare — aceasta aparține adunării generale prezente. Noi credem însă, că motivul invocat de acești colegi, că adică cotizația ar fi prea urcată, nu este justificată. Motivarea această era poate justificată în anul înființării societății noastre, dar nu mai poate fi justificată astăzi, când scumpetea s'a urcat și când întreținerea cu bursă în Căminul nostru, a unui fiu de învățător atinge suma de Lei 7500 anual, și în viitor, după toate probabilitățile va fi și mai ridicată.

Pornind apoi și din alte considerațiuni, noi nu înțelegem

de loc acest gest al colegilor noștrii. Este cunoscută tuturora lupta ce a trebuit să desfășurăm pentru revendicarea drepturilor noastre asupra Căminului „Casa Invățătorilor“, care cât pe aci era să fie înstreinat de noi. Și acum când suntem stăpâni definitiv, noi cei cari am condus mișcarea și ne-am luat aceasta sarcină, pentru care nu odată am fost chiar terfeliți pe nedreptul de potrivnicii hrăpăreți, așteptăm cu drept cuvânt ca mulțimea colegilor să alege cu obolul lor, pentruca să putem susține ceace am câștigat prin eforturi uriașe. Noi așteptăm ca fiecare coleg din aceste părți, să fie înșiruit între membrii societății noastre, deoparte ca un protest pentru adversarii cari ne-au contestat cu atâta înverșunare drepturi consfințite prin contracte legale, iar pe de altă parte pentru a avea posibilitate să ajutăm și întreținem gratuit, în Căminul nostru cât mai mulți studenți, am zice pe toți fiii de învățători cari vor veni să urmeze studiile universitare, ori alte studii superioare la Cluj.*

Trebue să marturisim că hotărîrea acestor colegi — puțini de altfel la număr — ne-a decepționat foarte mult. Ca unii însă cari nu avem obiceiul să șovăim pe drum, ci în mersul nostru ne conducem totdeauna de aspirațiunile dăscălești, ne-am dus și ne vom duce înainte în plină conștiință, că săvârșim lucruri cari vor fi apreciate cum trebue în inimile celor cu bună credință.

Nu putem trece cu acest prilej, să nu semnalăm și o altă curioasă mentalitate care s'a sălășluit între unii colegi, din fericire și aceștia foarte puțini la număr. Ei raționează cam așa: Pentruce să mă înscriu de membru și să plătesc cotizația an de an, deoarece și așa nu am copii, și prin urmare, copilul meu nu are să beneficieze de favorurile ce le poate acorda „Fondul Gheorghe Lazăr“. O altă categorie din colegi, ceva și mai scăzuți în entuziasmul ce ar trebui să aibă, judecă: mă vom înscrie ca membru numai peste 10—12 ani, pe când va fi terminat băiatul liceul și va merge la Universitate.

Celor dintăiu le răspundem cu cuvintele exprimate în anii dela început ai efortărilor noastre: dacă nu ai băiat, banul tău se va întrebuința pentru băiatul colegului tău din comuna învecinată, care din darul lui Dzeu, are 8 copii, și tu ți-ai împlinit în acest caz o înaltă datorie de frățietate și de umanitate iar vlăstarele nobilitate comun al dascălilor, vor ajunge să aducă cinste și bun nume în mijlocul societății, pentru părinții lor învățători, care cinste se resfrânge asupra totalității acelora, cari ostenesec în lume și muncesc în acelaș ogor. Iată pentru ce colegii fără copii, nu se pot sustrage dela datoria ce au. Locul lor la datorii și la favoruri, trebue să fie alături de colegii lor, pe cari nu-i îngăduit să-i părăsească. atunci când poverile vieții lor s'au înmulțit

Fată cu a doua categorie de colegi, cari în simplitatea lor găsesc că își împlinesc un bine, noi zicem dimpotrivă că-și

fac un prost serviciu. Fii lor nu vor fi primiți atunci, să zicem peste zece ani, decât în cazul când ei vor plăti cotizația retroactiv dela anul înființării societății, — până în anul când cere primirea, tocmai pentru că au voit să se sustragă într'o formă cam speculativă dela un obligament moral ce-l aveau. Această sancțiune s'a aplicat deja și până acum de actualul Comitet și suntem siguri că ea se va aplica de oricare comitet ce va mai urma.

Îndreptăm prin urmare în cele mai călduroase sentimente apelul nostru, tuturor colegilor, și-i rugăm să nu întârzie a-și face datoria față de societatea lor, care pentru Comitetul central însemnează o sarcină și nu beneficiu. Trimitem o solie de a-și plăti fiecare cotizația anilor restanți și a anului curent, pentru ca Comitetul să-și poată împlini angajamentele luate.

Trecând acum să înfățișăm activitatea noastră în anul 1923/4, ea se prezintă astfel: Comitetul central a ținut în cursul anului expirat în total 12 ședințe. În cea dintâi ședință ținută la 9 Septembrie, comitetul s'a ocupat cu primirile în Căminul „Casa Învățătorilor” pe anul școlar 1923/24. Au fost primiți în total 112 studenți fii de învățători. Din aceștia 5 au fost primiți cu bursă, 32 cu semibursă iar restul solvenți. Reducerea burselor și semiburselor acordate pentru acest an școlar, se datorește faptului că mulți membrii au întârziat a-și trimite cotizația. Am observat mai târziu unele mici manifestări de nemulțumire între colegi, cari se plâneau că fii lor n'au primit ajutor. Noi, membrii Comitetului, suntem cei dintâi cari recunoaștem că plângerea lor era îndreptățită. Dar îi rugăm pe toți aceștia ca să creadă la rândul lor, că și procedura noastră de a acorda abia 5 burse complete și 32 semiburse, era cel puțin tot atât de îndreptățită. Dacă nu dispunem de fonduri, din pricina că colegii nu și-au făcut datoria să achite cotizația — nime nu poate aștepta ca Comitetul să facă ce nu-i este cu putință. Noi am fi cei dintâi cari am acorda ajutoare tuturor copiilor noștri, dar cerem ca membrii să și facă întâiu de toate ei datoria. Reducerea burselor și semiburselor, înafară de aceasta s'a făcut și pentru faptul că ele au fost mărite în sumă, față cu anii premergători din cauza scumpetii articolelor. La distribuire s'a avut apoi în vedere ca ele să se acorde celor mai săraci și merituoși fii de învățători. Așa spre pildă, cele cinci burse întregi s'au dat studenților Aurel Pampu, Teodor Istrate, Galacton Nașcu și Flaviu Micu, toți orfani de învățători de ambii părinți, iar una studentului Oct. Dușa, al cărui tată are o familie foarte numeroasă. Acelaș procedeu s'a avut în vedere și la acordarea semiburselor.

Distribuția acestor ajutoare a suferit unele modificări în cursul anului, intrucât unii din bursierii, noștri au primit mai pe urmă bursă de stat, alții au trecut în alt cămin tot ca bursieri, alții nu s'au prezentat. Comitetul a conferit aceste burse vacante altor studenți.

De remarcat că Comitetul a hotărât cu acea ocaziune că

începând cu anul 1923/24, bursele și semibursele acordate odată se vor menține, întrucât beneficiarii vor fi în regulă cu examenele cerute de Regulamentele facultăților respective.

Una din cele mai importante chestiuni, de care s'a ocupat Comitetul nostru în cursul anului care a trecut, a fost ridicarea bustului marelui dascăl Gheorghe Lazăr, patronul societății noastre în grădina Căminului „Casa Învățătorilor“ din Cluj, — Colegii noștrii își vor fi aducând aminte de sigur din Raportul anului trecut, că aceasta idee a preocupat încă de atunci Comitetul. Cu toate eforturile, idea n'a putut fi înlăptuită până în vara anului curent tot din lipsa de mijloace materiale, lipsă care de atâtea ori ne face să ne oprim. Grație însă stăruinței membrilor, la 16 Iunie 1924, lumea românească din Cluj, a putut sărbători alături de noi învățătorii, desvelirea bustului de bronz a lui Gheorghe Lazăr în grădina Casei Învățătorilor. Acest eveniment este descris amănunțit în numărul de față al revistei noastre. Ținem aci să aducem viile noastre mulțumiri, tuturor celor ce ne-au ajutat în aceasta opera culturală și națională, și în locul întâiu Ministerului Instrucției, care ne-a dat un ajutor bănesc, Universității din Cluj, care ne-a donat soclul, Primăriei orașului Cluj, care ne-a pregătit în mod gratuit lucrările de așezare și câtorva Bănci românești, cari ne-au acordat ajutoare în bani. Deasemenea suntem dator să ne aducem aminte cu recunoștință de artistul-sculptor C. Medrea, care a eternizat în bronz în chip reușit figura Dascălului mare care a fost Gheorghe Lazăr.

Tot în cursul acestui an, am avut de înregistrat cel mai mare eveniment, dela constituirea societății noastre încoace. Contenciosul de pe lângă Ministerul Instrucțiunii și a dat Avizul său, dând câștig de cauza Învățătorimii asupra Căminului Casa Învățătorilor din Cluj. Se știe de toți, cum pentru încăpăținarea unui singur om, chestia Casei, era așa zicând sub litigiu și din aceasta pricină, provocată anume de omul interesat, erau unii cari rămăneau cu oarecare nedumerire asupra dreptului nostru.

Contenciosul a făcut acuma deplină lumină. Adversarul nostru a susținut mai recent într'o serie de articole în ziarul „Patria“ (vre'o 27 articole) că învățătorimea n'ar avea dreptul să stăpânească aceasta instituție. Odată cu terminarea acestor articoli s'a dat și Avizul Contenciosului, care este diametral opus celor susținute de dușmanul nostru. Nouă deci ne-a fost deajuns să răspundem pentru opinia publică, atacurilor ce ni-s'au îndreptat în 27 numere de ziar, prin un singur articol, în care am dat lumii hotărârea Contenciosului. Acest Aviz a fost adus și la cunoștința colegilor noștri, prin revista „Învățătorul“. Pentruca să se vada cât de sfânt este dreptul învățătorimii să reproducem aci numai câteva părți din acest Aviz. După ce face un istoric al Căminului zice:

„Din toate acestea rezultă dreptul hotărât al Corpului învățătoresc diu Ardeal, reprezentat prin soc. „Gheorghe

Lazăr, legal constituită, de a avea în posesiune și administrare acest imobil“.

În alt loc Contenciosul zice:

„Folosința și administrațiunea acestei case îi revine prin urmare exclusiv învățătorimii, prin societatea care o reprezintă, și dela aceasta destinațiune Ministerul și nime altul nu se poate îndepărta Ea trebuie pusă prin urmare la dispoziția învățătorimii prin societatea „Gheorghe Lazăr“.

Întreg Avizul de altfel, este numai în favoarea învățătorilor cum era și firesc. Contractele încheiate pe vremuri sunt așa de categorice, încât acest imobil trebuie să rămână cu destinația căpătată până va mai fi piatră pe piatră. Și în fața acestei stări de lucruri, după apariția hotărârii Contenciosului, ce a făcut adversarul nostru? A trimis o scrisoare Ministerului și Președintelui Contenciosului, în care își arată indignarea pentru hotărâre adusă, spunând că Avizul „pus în circulație de unii membrii ai „Fondului Gh. Lazăr“, ar fi o fașificare a acestora. ori, întru cât n'ar fi falșificare, atunci este un Aviz șubred — care face de rușine Ministerul și Contenciosul“. Și mai spune că dânsul nu se va opri aci. Va merge mai departe și va da cauza la Casație, căci oamenii din Comitetul Fondului Gh. Lazăr, au dus lumea în eroare și ei sunt excroci și criminali.

Iată domnilor colegi cu cine a trebuit noi să luptăm acum aproape 5 ani de zile pentru lucruri cunșfînțite prin documente legali. Noi nu ne temem de Casație, dimpotrivă suntem siguri, că aceasta va administra o nouă lecție desperatului nostru dușman, și deabia așteptăm să ajungă cauza acolo. Am dori însă să știm, în ce calitate poate acest om să apeleze o cauză, unde nu are nici un rol oficial. El nu reprezintă nici Universitatea din Cluj, căci nime nu i-a dat aceasta autorizație, și nu are nici o calitate oficială la Căminul Casa Învățătorilor? Dar să-l lăsăm să continue.

Domnilor colegi. Noi suntem stăpânii definitivi ai Căminului Casa Învățătorilor din Cluj. Și aceasta nu în baza unor situațiuni vremelnice, ci în baza documentelor cari le avem în mână. Am avut și poate vom mai avea atacuri. Noi însă rămânem în fața tuturor ca stânca de granit Prin nimic nu vom cădea, dacă ne vom împlini datoria noi față cu noi.

On. adunare Generală. Un alt eveniment de importanță în cursului anului expirat a fost că Ministerul Instrucțiunii cu No. 52582 din 31 Mai a. c. a numit din partea sa în Comitetul nostru, pe Dl Victor Lazăr profesor la școala normală de învățători din Cluj, în locul d-lui Lazar Chirilă a cărui delegație a încetat. Bucuria noastră este nespus de mare, în fața acestei schimbări și mare ne este nădejdea că vom putea desăvârși cu mai multă ușurință lucrurile în interesul societății noastre, cu ajutorul D-lui Victor Lazăr, care este cunoscut tuturor pentru zelul și munca

desinteresată ce depune pe altarul culturii noastre naționale. Noi îl salutăm cu adâncă stimă și-i dorim putere de lucru pentru viitor.

În cursul anului, Comitetul nostru a avut apoi de rezolvit mai multe chestiuni, în cele 12 ședințe ale sale.

Terminând cu arătarea activității în anul expirat, credem de necesar, acum la împlinirea mandatului actualului Comitet, să facem o reprivire generală, peste cei 3 ani trecuți și să arătăm cu cifre numărul fiilor de învățători cu situația lor, întreținuți de societatea noastră în Căminul „Casa Învățătorilor” din Cluj.

În anul școlar 1921/22, au fost întreținuți: 28 bursieri, 17 semibursieri, 12 solvenți.

În anul școlar 1922/23 au fost întreținuți: 23 bursieri, 37 semibursieri, 30 solvenți.

În anul școlar 1923/24 au fost întreținuți: 4 bursieri, 32 semibursieri, 60 solvenți.

O parte din solvenți, în toți 3 anii, au primit ajutoare dela stat.

Iată, în cei trei ani numărul considerabil, al fiilor de învățători, cari și-au găsit adăpost în Căminul nostru. Cifrele arată eclatant, că numărul fiilor noștri, se înmulțesc an de an. Și aceasta încurajare a colegilor noștri se datorește faptului că avem în Cluj, acest Cămin, care nu lasă pe fiii noștri să ratăcească făcă locuință pe străzile Clujului, și că adăpostul ori cărui fiu de învățător care-și face datoria studiilor, îi este asigurat. Aceasta stare de lucru, ne pune din nou în fața datoriei de a ținea cu sfințenie la avutul nostru, de a ne jertfi obolul pentru el, arătând tuturor că suntem demni de încrederea factorilor competenți.

Totalul actelor intrate în anul 1923/24 a fost 195. Totalul intratelor a fost de 139.891 Lei 01 bani, iar totalul eșitelor de 111.981 Lei 51 bani. De altfel cassierul va prezenta un raport detaliat.

În urma acestora Vă rugăm

- a) Să binevoiți a lua la cunoștință acest raport.
- b) Să binevoiți a aduce o hotărîre în sensul căreia fiecare învățător titular se consieră de membru activ al F. Gh. Lazăr.
- c) Să binevoiți a da descărcare Comitetului și Cassierului, alegând un nou Comitet pe 3 ani.

Cluj la 10 August 1924.

Dr. Gh. Vilt
președinte.

Andrei Pora
secretar.

Gestiunea „Fondului Gheorghe Lazăr“ pe anul 1923/24.

Raportul

Cassierului „Fondului Gheorghe Lazăr“ despre starea Casei la 30 Iunie 1924, către adunarea generală ținută la 28 Aug. 1924, în Oradere-Mare.

Onorată Adunare Generală!

Iată, că „Fondului Gheorghe Lazăr“ înființat dintr'o necesitate absolut indispensabilă, în 2 Aug. a. c. a implinit a 4-lea an de existență. Acest fond înființat cu atâta elan de însuflețire și cu atâtea mari speranțe în viitor, fără îndoială că în al 4-lea an a existenței sale ar trebui să fie o instituție consolidată, cu baze sigure materiale, ca astfel să-și poată îndeplini intențiile atât de frumoase și sublime pe cari are de scop să le ajungă.

Aceasta speranță de consolidare ne a dat-o gestiunea din anul trecut, când intratele de odată luau așa proporții, încât, bazați pe aceasta, ne făceam frumoase planuri de realizat pe viitor. Nu tot astfel putem zice despre acest an de gestiune expirat, care nici pe de parte nu a fost așa de înbelșugat ca anul precedent. Cu toate că faptul e acesta, nu vom atribui acest fenomen doară ne interesării ce ar crede unii că învățătorimea noastră, poartă acestei instituțiuni, ci mai vărtos unei alte împrejurări destul de dureroase pentru tagma ce mai nerăsplătită de muncitori intelectuali ce există astăzi în această țară mare și bogată. La tagma noastră se potrivește negreșit cântecul „Munții nostri aur poartă noi cerșim din poartă'n poartă“ căci această Țară are atâtea și atâtea mijloace de a face indestuliți pe alții, ca astfel să-și poată duce viața nepreocupați de grija traiului de mâine și num i învățătorimea, aceasta tagmă de idealști, e lăsată să ducă mizeria cea mai mare, cu toate că ea aduce cele mai reale servicii țării, ridicând prin jertfirea de sine zi cu zi nivelul cultural al acestei țări.

Și iată Domnilor, aici aflu eu fenomenul trist de care vorbeam, că învățătorimea noastră nu o putem învinui cu neinteresare și nepăsare față de instituția „Fondul Gheorghe Lazăr“ ci regretul observat are a se atribui netăgăduit faptului, că aceasta dăscălimă luptă și a luptat în acest an cu greutăți financiare așa de mari încât nu-și poate achită nici taxa de membri către acest fond, căruia i s'a pus baze în scopul de a fi ajutamații fii de învățători, cari urmează studii mai înalte.

Aceasta constatare o fac și în urma mulțimilor de scrisori ce-am primit și primim zilnic dela membrii fondului, unele de o înduioșare pătrunzătoare până la lacrimi, în care descriu în culori vii mizeria în care își tângesc viața cu leața pușină în viața aceasta grozav de scumpă.

Aceasta e situația reală a învățătorimii față de „Fondul Gheorghe Lazăr“.

În urma acestor constatări generale scoase din experiența anului de gestiune expirat, să-mi dați voie să trec acum, la altă parte a raportului și anume la partea unde voi arăta gestiunea anului 1923/24, după poziția conturilor, atât la intrate cât și la eșite, arătând la urmă și bilanțul general, ca astfel on. adunare generală să aibă înaintea ochilor o icoană fidelă asupra întregii gestiuni a anului trecut 1923/24.

1. *Cotizația de 1% a lefiilor de bază sau taxa de membru activ a fondului.*

Înainte de toate însă va trebui să arăt cu o deosebită părere de rău, că până când în anul de gestiune trecut 1922/23, s'a încasat din taxa de membru 166810 Lei 65 bani, până atunci în anul de gestiune 1923/24, a încurs numai 69,814 Lei 50 de bani, deci cu peste 100.000 Lei mai puțin, ceea ce e dovadă destul de eclatantă de cele amintite mai înainte, despre criză de numerar de care suferă învățătorimea noastră.

Pentru a dovedi On. Adunării generale despre felul încasării taxelor dela deosebitele județe voi arăta numărul membrilor și restanțele ce sunt încă ne încasate pe anii 1921 până în 1924, din care apoi se va putea constata și acea din cari județe solvițiile s'au făcut mai regulat.

Județul Alba-Inferioară: Membrii înscriși 53, restanțe 17.786 Lei. Jud. Arad: membrii 523, restanțe 145.398 Lei, Jud. Bihor: membrii 40 restanțe 14.858 Lei, Jud. Bistrița-Năsăud: membrii 131, restanțe 33.426 Lei, Jud. Brașov: membrii 32 restanțe 18.193 Lei, Jud. Ciuc: membrii 30 restanțe 7.925 Lei, Jud. Cojocna: membrii 114 restanțe 9.206 Lei, Jud. Caraș-Severin: membrii 177 restanțe 66.661.49 Lei, Jud. Făgăraș: membrii 164 restanțe 42.907 Lei, Jud. Hunedoara: membrii 180 restanțe 59.974 Lei, Jud. Maramureș: membrii 27 restanțe 7.115 Lei, Jud. Mureș-Turda: membrii 65 restanțe 15.373 Lei, Jud. Odorheiu: membrii 157 restanțe 59.580 Lei, Jud. Satu-Mare: membrii 197 restanțe 53.577 Lei, Jud. Sălaj: membrii 48 restanțe 17.531 Lei, Jud. Sibiu: membrii 85 restanțe 29.095 Lei, Jud. Solnoc-Dobâca: membrii 55 restanțe 19.998 Lei, Jud. Târnava-Mare: membrii 34 restanțe 10.270 Lei, Jud. Târnava-Mică: membrii 60 restanțe 22382 Lei, Jud. Timiș-Torontal: membrii 160 restanțe 59.973 Lei, Jud. Treiscaune: membrii 89 restanțe 30.427 Lei, Jud. Turda-Arieș: membrii 92 restanțe 30.302 Lei, Jud. Mehedinți: membrii 1 restanțe 140 Lei, Jud. Botoșani: membrii 1 restanțe 120 Lei.

Din aceste se poate constata că până astăzi avem 2418 membrii înscriși, iar suma restantă din taxa de membru pe anii 1921, 1922, 1923 și 1924 face 741.143 Lei. Aceste restanțe dacă se va găsi ceva modalitate să se încaseze, am ajunge să ne mărim fondul neatacabil, și am putea da mai multe burse pentru fiii de învățători.

Am încercat a încasa taxele prin revizoratele școlare. La început, când s'a arătat mai mare interes s'a încasat sume destul de frumoase din partea unor revizorate pe urmă și aci însuflețirea a scăzut. În anul trecut am trimis din Centru provocări fiecărui membru, rezultatul a fost și mai slab. Acum mai nou în urma hotărârii comitetului, Direcțiunea a făcut intervenții la Ministerul Instrucțiunii, ca să se încaseze taxele prin statele, de plată modalitatea ce mai ducătoare a la scop, încă având în vedere că în cazul acesta ar trebui și aprobarea parlamentului și alte formalități deocamdată modul acesta de încasare nu s'a putut exopera ci s'a putut ajunge atât, că On. Minister al Instrucțiunii va da ordin revizoratelor școlare, ca să încaseze dela învățători taxele de membru. Facem apel și de astă dată la toți membrii fondului ca să-și achite taxele la fond și să facă propagandă să se înscrie cât de mulți învățători, ca astfel și fondul având la dispoziție rezerve materiale să-și poată îndeplini scopurile ce și le a defipt ale realiza.

2. *Colecte.* În acest an de gestiune a mai în curs la Fondul Gh. Lazăr dela 4 înv. suma de 555 Lei din listele de colecte. Deci din colecta întreprinsă la sfârșitul anului 1921, și în anul acesta s'a trimis suma mai sus indicată și cu aceasta colecta atunci întreprinsă credem că s'a și încheiat. Aci trebuie să înțeleg din nou că din 1070 liste până la 30 Iunie 1924 ni s'au restituit 537 liste adevă numai jumătate, cealaltă jumătate din liste nu s'au restituit nici goale nici întregite.

3. *Donații dela înv. statificați și donații generale.* Afară de taxele de membru și colecții, Fondul „Gheorghe Lazăr“ s'a mai augmentat și din donații dela învățătorii statificați, cari au primit diferență de salar pe timpul dela 1 Nov. 1921 până la 31 Martie 1922. Donațiile acestea s'au făcut la apelul comitetului Fondului „Gh. Lazăr“ adresat revizoratelor școlare, prin ca e au fost rugați a apăla la simțul de jertfă al învățătorilor, cari au primit aceasta diferență de salar. Din aceasta donație a mai încurs în anul acesta de gestiune suma de 53.877 Lei dela următoarele județe și anume: Dela Cluj, Alba-Inf., Târnava Mică, Târnava-Mare, Solnoc-Dobâca, Bistrița-Năsăud, Timiș-Torontal, Hunedoara și Maramureș. Anul trecut a mai încurs dela județele: Sălaj, Arad, Mureș-Turda suma de 31959 Lei. deci în total dela 12 județe a încurs dela învățătorii statificați în anii de gestiune 1922/23 și 1923/24 suma de 85836 Lei, Dela celelalte 10 județe n'am primit nici un aviz dela revizoratele școlare. Nu știm s'a încasat sau nu aceste sume dela învățătorii statificați.

4. *Cotizația de 25% din venitul curat al producțiilor școlare.* Fondul Gheorghe Lazăr în anul de gestiune 1923/24, s'a mai augmentat și din cotizațiile de 25% din venitul curat al producțiilor școlare. De astădată însă trebuie să constatăm cu durere, că în acest an numai chiar 3 înv. ne-a trimis astfel de cotizații și anume: Simion Dragoman înv. Nocrich, Virgil Pop înv.

Gherla și direcțiunea școlii primare din Rodna-Veche în total suma de 457 Lei. cauza că aceste 25% a venitului curat dela producțiile școlare nu se mai varsă în Fond. „Gh. Lazăr“ e a se căuta nu în faptul că învățătorimea nu ar aranja producții, ci în întregime se varsă comitetelor școlare și astfel fondul a scăpat un venit anual de câteva zeci de mii de Lei. Apelăm deci din nou la toți membrii acestui fond, ca să nu dea uitării aceasta instituție, că dacă nu ne vom ajuta noi, nimeni nu ne va da nici un sprijin

5. *Donații pentru bustul Gh. Lazăr.* În anul acesta la fond a mai intrat și câteva donații pentru bustul „Gh. Lazăr“ și anume: Dela Ministerul Instrucțiunii am primit 5000 Lei Dela Banca Primă Ardeleană 200 Lei iar dela Dl. Ion Zepşa s. rev. de control Petroșeni 50 Lei, total 5250 Lei. Aceasta sumă însă nu a fost destul pentru acoperirea cheltuelilor ridicării bustului Gh. Lazăr, care a costat 25.000 Lei Așa apelăm la învățătorimea noastră ca și pentru aceasta să jertfească, căci cheltuelile bustului, care astăzi este ridicat și inaugurat, s'a anticipat și plătit din alte sume disponibile. Gestiunea bustului se va da în adunarea generală a anului viitor.

6. *Interese capitalizate.* Fondul s'a mai augmentat în acest an de gestiune și cu interesele ce au rezultat din banii depuși la Banca Învățătorilor Cluj. și anume cu suma de 1398 Lei 75 bani, cari interese s'au capitalizat

7. *Diverse.* La acest cont a încurs suma de 1582 Lei. Și anume: 111 Lei spese de expediție avute cu trimiterea unor donații din partea On. ravizoratului școlar din Arad, 366 Lei sume restituite din vânzarea broșurilor „Din frământările învățătorilor Ardeleni“ și „Așezămintele învățătoresți“, 265 Lei replătirea plusului din contul curent acordat din partea Băncii învățătorilor; 340 Lei, sume intrate pentru Revista învățătorul și 500 Lei diurnă, care trebuie introdusă la eșite și nu la intrate

Deci arătând în Partea I-a a acestui raport felul, modalitatea și proveniența sumelor intrate la Casseria Fondului Gh. Lazăr, voi arată în cele ce urmează și felul cheltuelilor ce a avut fondul Gheorghe Lazăr în anul de gestiune 1923/24 și anume:

1. *Burse și semiburse.* Dela 8 Iul. 1923 până la 30 Iunie a. c. s'a plătit Casei Învățătorilor burse și semiburse pentru fiii de învățători, cari urmează la Universitatea din Cluj și sunt primiți în Casa Învățătorilor suma de 34.687 Lei 50 bani.

2. *Subvenție pentru Casa Învățătorilor.* Tot în acest timp s'au dat subvenții Casei Învățătorilor în suma de 33 335 L. care sumă de bani s'a folosit pentru trebuințele Casei Învățătorilor.

3. *Tipărituri.* La poziția tipărituri s'a cheltuit în total 15716 Lei. Această sumă s'a cheltuit în modul următor: Pentru tipărirea broșurei „Din frământările învățătorilor Ardeleni“ s'a dat 15100 Lei. Pentru tipărirea broșurei „Așezămintele învățătoresți“

s'a plătit 1456 Lei. Pentru publicarea circularului la primirea fiilor de învățători în Cassa Învățătorilor, 1320 Lei.

4. *Cheltuieli de birou.* La această rubrică s'a cheltuit suma de 207 Lei, pentru porto la trimiterea sumelor de bani și scrisori.

5. *Diurne și renumerații.* La acest cont s'a achitat suma de 9000 Lei și anume: Remunerația Cassierului general pentru munca depusă zilnic pentru administrația fondului suma de 6000 Lei, iar restul de 3000 Lei s'a dat funcționarului fondului și reprezentanților fondului, la serbările comemorative ale Marelui Dascăl „Gheorghe Lazăr” organizată în anul 1923 la Avrig, precum și pentru cumpărarea unei cununi ce s'a pus la normântul lui.

6. *Diverse.* La acest cont s'a spesat cu totul 7566 Lei și anume: Replătirea contului curent și interese Băncii Învățătorilor 6805 Lei. Plătirea unor spese de călătorii 50 Lei. Pentru „Revista Învățătorul” trimiși din partea unor învățători 390 Lei. Pentru trimiterea unei sume de bani din partea rev. școlar al jud. Arad și Hunedoara 321 Lei, total: 7566 Lei.

În urma acestora demonstrând și justificând fie care parte de conturi atât la intrate cât și la eșite în liniamente generale, cred că pentru scoaterea mai bine în evidență a intratelor și cheltuelilor va fi consult, ca să fac un bilanț numai cu cifre, ca astfel să se poată constata mai bine starea fond. „Gheorghe Lazăr” la finea lunii Iunie 1924 și anume:

I. Intrate.

1. Soldul trecut de pe luna Iunie 1923	---	---	Lei	6.956 ²⁵
2. Cotizația de 1% sau taxa de membru	---	---	"	69.814 ⁵⁰
3. Colectă din liste	---	---	"	555 ⁵⁰
4. Donații dela inv. statificate și donații benevole	---	---	"	53.877 [—]
5. Cotizația de 25% a venitului curat a prod. școlare	---	---	"	457 [—]
6. Donații pentru bustul Gh. Lazar	---	---	"	5.250 [—]
7. Interese capitalizate	---	---	"	1.398 ⁷⁵
8. Diverse	---	---	"	1.582 [—]

Totalul intratelor	---	---	Lei	139.891 ⁰¹

II. Eșite.

1. Burse și semiburse	---	---	---	Lei	34.687 ⁵⁰
2. Subvenții Cassei învățătorilor	---	---	---	"	33.335 [—]
3. Tipărituri	---	---	---	"	27.096 [—]
4. Cheltuieli de birou	---	---	---	"	207 [—]
5. Diurne și remunerații	---	---	---	"	9.000 [—]
6. Diverse	---	---	---	"	7.566 [—]

Totalul cheltuelilor	---	---	---	Lei	111.981 ⁵¹

Prin urmă scăzând din totalul intratelor în anul de gestiune 1923/24 în suma de 139.891 Lei 10 bani, totalul cheltuelilor în

suma de 111.891 Lei 50 bani rămâne la 30 Iunie 1924 un sold de 27.999 Lei 51 bani, din care suma de 14.920 Lei se află depusă la Banca Invățătorilor ca fond neatacabil sub libelul No. 66, suma de 282 Lei se află depusă tot la Banca Invățătorilor cu libelul No. 83. 250 Lei se află cuprinși în o acție dela Banca Invățătorilor, donație făcută din partea corpului didactic din Bonțida jud. Cojocna, iar restul de 12.547 Lei 51 bani se află în numerar în Cassa Fondului.

Onorată adunare generală! După ce ați auzit cedindu-se acest raport amănunțit, făcut asupra Cassei Fondului „Gheorghe Lazăr“, despre timpul dela 1 Iulie 1923 până la 30 Iunie 1924, după ce controlul și revidierea Cassei „Fondului Gh. Lazar“ s'a făcut prin dl controlor general aflându-se în ordine Cassa și toate operațiunile precum și fiecare poziție dela intrate cât și dela eșite justificându-se cu acte în regulă, rog Adunarea Generală, să binevoiască a lua la cunoștință acest raport despre starea Cassei și a-mi de pentru anul de gestiune 1923/24 descărca ea cuvenită.

Cluj, la 14 Aug. 1924.

Petru Bura
cassierul F. Gh. Lazăr.

BCU Cluj / Central University Library Cluj

Subsemnatul controlând toată gestiunea financiară a fondului „Gheorghe Lazăr“ am constatat o perfectă ordine și exactitate în manipularea banilor și ținerea registrelor, ceiace este spre lauda și cinstea domnului casier P. Bura, care, ne fiind casier-contabil de carieră, ci având o funcțiune foarte obositoare, face un adevărat sacrificiu pentru colegi, surmenându-se pentru interesele lor.

Cluj, 16 Aug. 1924.

D. Hancu
controlor general.

Casa Invățătorilor în anul școlar 1923/24

Ca în fiecare an, astfel și de data aceasta vom da în cele ce urmează o scurtă dare de seamă cu privire la mersul general al Căminului nostru Casa Invățătorilor din Cluj, publicând în urmă și încheierea bilanțului pe anul financiar 1923, și lăsând să urmeze un tablou statistic.

Căminul „Casa Invățătorilor“ s'a deschis în 15 Octombrie 1923. Plasați au fost în total 177 studenți universitari. Plăsarea s'a făcut la deschidere, de către Comitetul studentesc, ocupând cele 52 camere ale institutului, câte 2, 4 și 5 în o cameră.

Ștudenții din Cămin au primit dejun, amiază, cină, apoi luminat, încălzit, serviciu și rufele de pat. Cei 177 studenți se împart în mai multe categorii, din punct de vedere al situației și întreținerii în institut: Bursieri ai fondului Gh. Lazăr, semi-bursieri ai F. Gh. Lazăr, solvenți și bursieri ai Statului

O situație detaliată și amănunțită se poate vedea la Tabloul statistic.

Ștudenții din Cămin au avut bae gratuită în Baia institutului, tot la 2 săptămâni. S'a mai întrebuințat și baia mică în cazuri de lipsă. Pentru a servi pe studenți la masă în camere, bucătărie etc. au fost angajați de către administrație în total 24 servitori

Ștudenții Căminului nostru, au avut la dispoziție Sala de lectură, cu biblioteca care s'a augmentat și anul acesta, cu multe cărți și opere, și au avut apoi sala de conversație, cu pian, biliard, sach, domino.

Tot în aceste săli diferite organizații ștudentești pe regiuni și-au ținut ședințele.

În locul Dlui Marin Ștefănescu, Senatul Universitar a delegat pe dl Prof. *Dr. Traian Pop*, ca Director cultural al Căminului nostru. D-Sa și-a ocupat postul în primăvara anului curent, și de atunci incoace a vizitat în multe rânduri Căminul, conducând cu foarte mult tact partea disciplinară și educativă. Dată fiind legătura sufletească ce există între Dsa și învățătorime, însuși fiind fiu de învățător, avem nădejde că vom putea desfășura cu sprijinul Dsale binevoitor o activitate armonioasă, care să contribuie la ridicarea prestigiului Căminului nostru.

Alimentarea în genere a fost pe cât s'a putut îndestulătoare și substanțială. Masa s'a servit dejunul între ora 7-9, dimineața, amiaza 12^{1/2}-2^{1/2} și cina între oră 7-9 seară

Inventarul institutului s'a sporit și în anul acesta ca întotdeauna. În locul efectelor edecurilor cari se uzează prin folosință continuă, s'au cumpărat altele noi. La începutul anului școlar s'au făcut în institut curățirea generală și repararea, pentru cari lucrări s'a cheltuit aproximativ 140.000 Lei.

În cursul anului au intrat în total 193 acte oficiale cari toate au fost rezolvite. Intratele institutului „Casa Învățătorilor în anul financiar 1923, pe 9 luni, (din 1 Aprilie — 31 Decembrie 1923) au fost de 1 143.042 Lei 72 b., iar Eșitele de 142.745 Lei 26 bani.

Iată în câteva cuvinte, și cifre, mersul general al Căminului nostru „Casa Învățătorilor“ din Cluj, care îndeplinește o binecuvântată misiune, în mijlocul învățătorimii române, și care cere și pe viitor sprijinul tuturor oamenilor înțelegători pentru ca să se poată dezvolta în condițiuni tot mai frumoase.

După acestea lăsăm să urmeze gestiunea financiară pe anul financiar 1923, așa pe cum ea se găsește în Cărțile institutului

Iată-o :

CASA INVĂȚĂTORILOR, CLUJ.

INTRATE

Bilanțul anului financiar 1923

L U N A	Taxe de întreținere		Dela Fondul „Gh. Lazăr“ (Burse)		Subvenție dela Stat		Taxe de locuință		Taxe de uzaj și bibliotecă		Alimente vândute		Diverse		Subvenție dela Fond Gh. „Lazăr“		Saldul an. fin. 1922		Totalul Intratelor	
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.
Aprilie . . .	17.444	—	—	—	100.000	—	—	—	100	—	537	50	—	—	—	—	143	32	118.224	82
Maiu . . .	55.162	—	15.800	—	—	—	—	—	—	—	100	—	2.000	—	3.400	—	—	—	76.462	—
Junie . . .	22.325	50	8.500	—	160.999	—	—	—	—	—	184	50	—	—	3.265	—	—	—	205.274	—
Julie . . .	1.960	—	—	—	222.000	—	950	—	—	—	2.286	10	—	—	—	—	—	—	227.196	10
August . . .	1.000	—	—	—	—	—	850	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	1.850	—
Septembrie .	750	—	—	—	—	—	1.895	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	2.645	—
Octombrie .	53.625	—	—	—	—	—	825	—	—	—	1.270	30	—	—	—	—	—	—	55.720	30
Noembrie . .	93.950	—	—	—	70.000	—	630	—	—	—	3.163	—	—	—	—	—	—	—	167.743	—
Decembrie .	201.500	—	34.687	50	—	—	75	—	17.700	—	630	—	—	—	33.335	—	—	—	287.927	50
Sume	447.716	50	58.987	50	552.999	—	5.225	—	17.800	—	8.171	40	2.000	—	50.000	—	143	32	1,143.042	72

Bilanțul anului financiar 1923

EȘITE

LUNA	Alimente		Încălzit		Întreținere		Luminat		Lefuri și honorare		Lefurile pers de serviciu		Mobilier și edecuri		Cheltuieli de birou		Medicamente		Diverse		Spălătoria		Totalul Eșitelor			
	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.	Lei	B.		
Aprilie .	59.974	90	18.500	—	1.659	—	—	—	1.000	—	1.357	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	—	82.490	90	
Mai . .	37.891	—	4.850	—	3.341	—	—	—	1.000	—	2.150	—	160	—	610	—	—	—	—	—	—	360	—	50.362	—	
Junie . .	49.879	45	5.700	—	568	—	3.201	—	3.000	—	8.475	—	3.160	—	426	—	142	25	9.370	—	—	—	—	83.921	70	
Julie . .	29.176	90	4.400	—	938	—	594	—	—	—	3.700	—	13.765	—	150	—	—	—	350	—	270	—	—	53.343	90	
August .	16.992	70	—	—	6.767	60	836	—	—	—	4.700	—	3.558	35	113	—	—	—	1.170	—	100	—	—	34.237	65	
Sept. . .	9.046	88	—	—	3.264	50	855	—	—	—	300	—	1.808	—	1.240	—	—	—	—	—	—	—	—	—	16.514	38
Octomv.	93.315	90	—	—	3.564	—	—	—	2.000	—	3.950	—	19.252	25	1.060	50	—	—	—	—	—	—	—	—	123.142	65
Noemv.	80.227	70	136.513	83	139.989	57	2.070	—	1.000	—	9.550	—	18.283	—	3.780	—	—	—	3.489	50	—	—	—	—	394.903	60
Decemv.	222.387	09	19.559	94	19.287	50	3.501	—	9.500	—	22.780	—	3.839	20	855	—	478	75	1.640	—	—	—	—	—	303.828	48
Total	598.892	52	189.523	77	179.379	17	11.057	—	17.500	—	56.962	—	63.825	80	8.234	50	621	—	16.019	50	730	—	—	—	1,142.745	26
Cluj, la 31. Decemvrie 1923.																						Bilanț: Intrate		1,143.042	72	
Dir. administrativ :																						Esite		1,142.745	26	
L. S.																						Sald		297	46	
A. Pora.																										

Tablou

de studenții locuitori în Căminul „Casa Invățătorilor” în anul școlar 1923/24.

FACULTATEA	Fii de învățători membri ai Fondului „Gh. Lazăr”				Fii de funcționari publici și privați		Fii de preoți		Fii de industriași și comercianți		Fii de agricultori		Total	OBSERVĂRI
	Bursieri ai Fondului „Gh. Lazăr”	Semi bursieri	Bursieri ai Statului	Solvenți	Bursieri ai Statului	Solvenți	Bursieri ai Statului	Solvenți	Bursieri ai Statului	Solvenți	Bursieri ai Statului	Solvenți		
Litere și Filozofie . .	—	4	14	2	8	2	6	1	5	—	15	3	60	* 1 semibursier al Băncii Invățătorilor soc. an.
Științe	—	—	11	1	6	—	11	1	3	—	13	1	47	
Medicină	2	1	—	4	—	—	—	—	—	—	—	—	7	
Drept	2	18	—	23	—	1	—	1	—	—	—	2	47	
Academia de Comerț	—	9*	—	3	—	—	—	1	—	—	—	—	13	
Farmacie	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	—	1	
Conservator	—	—	—	1	—	—	—	—	—	—	—	1	2	
Total	4	32	25	35	14	3	17	4	8	—	28	7	177	

În 1923/24 an fost în cămin 96 fii de învățători membri ai Fondului „Gheorghe Lazăr”.

Proces verbal

luat de Comisia Censorilor, resp. Comitetul de supraveghere al „Casei Invățătorilor“, la 14 Aug. 1924, în vederea pregătirii ce se va ține în zilele 28 și 29 c. la Oradea-Mare, pentru a se prezenta următorul

Raport:

Comitetul de supraveghere, în decursul anului 1923, în șase ședințe și prin delegație specială, în mai multe rânduri, a controlat socotelile Casei, comparându-le cu actele justificative, poziție de poziție, punct de punct, și le-a aflat drepte și în regulă. A controlat foile de zi și alimente, precum și întrebuintărea lor convingându-se, că administrația și Direcțiunea Casei Invățătorilor, prin zel și pricepere își face datoria, dovedind sus și tare, contrarul răuvoitorilor, acestei instituțiuni și tagmei învăătorești.

Comitetul de supraveghere călăuzit de acestea convingeri, bine formulate, roagă on. Adunare generală, a da descărcare conducerii Casei Invățătorilor și Comitetului de supraveghere, de socotelile anului fin 1923 (1 apr. — 31 Dec. 1923).

Cluj, 14 Aug. 1924.

A. Domide

D. Hancu

Ioan Pescariu

Dare de seamă

despre „Căminul Fetelor de Invățători“ din Cluj
pentru anul școlar 1923—24.

Implinindu-se un nou an din viața Căminului întreținut și condus de Asociația generală a Invățătorilor români din Ardeal, Banat, etc., avem datoria de-a face o mică dare de seamă despre mesul și viața în general a acestui Cămin, în cursul ultimului an.

Susținut de către Asociația generală a Invățătorilor români din taxele de întreținere ale internelor și o mică subvenție de stat, acest Cămin și în anul trecut a fost de un mare ajutor colegilor, cari au de crescut fetițe la școalele secundare, nu numai prin faptul că internele au aflat un adăpost sigur și o bună îngrijire familiară, ci și din motivul că părinții se bucurau de taxe favorabile față de scumpetea exesivă a vieții, de astăzi.

Căminul Fetelor de Invățători s'a deschis la 15 Septembrie 1923, având primite 76 eleve interne și 2 pedagoage, dintre cari erau 48 fiice de învățători și 30 streine. Internele au frecventat: 9 Școala profesională de fete; 29 Școala medic de fete; 4 Liceul reformat; 22 Liceul Regina Maria și 6 Cursul de comerț, de 1 an. În cursul anului s'au depărtat din Cămin dintre 48 fiice de învățători 4 interne și a venit 1, rămânând la finea anului 45 iar dintre streine s'au depărtat 5 și au venit 2, rămânând la finea

anului 27. În total deci au rămas până la finea anului 70 eleve și 2 pedagoage adecă 72.

Căminul a mai întreținut gratuit 1 fetiță de învățător orfană de ambii părinți și a dat masa unui fiu de învățător orfan și foarte sărac oplășit fiind cu locuința gratuită în Internatul Tărănesc de prietenul dascălimei A. Domide, Directorul Școlii medii de băieți din Cluj.

Internele au primit, locuință, luminat, încălzit, de 2 ori la lună bae caldă, spălat, asistență medicală, medicina necesară și hrană suficientă și nutritoare. Hrana la zi constă la dejun variind: cafea cu lapte, ceaiu și pâne cu lictar, hecempeci sau unt, cacao cu lapte cu pânea necesară; la 10 ore o bucată de pâne iar la amiazi de 5 ori la săptămână 3 felii de mâncare, de 2 ori la săptămână 2 felii; la ojină o bucată de pâne, iar la cină 1 feliu de mâncare cu pânea necesară.

În ce privește hrana, s'a avut în vedere ca să fie cât se poate mai variată, de bună calitate și s'au respectat cvotele de hrană prescrise de Ordonanța fostului Directorat al Instrucției din Cluj. Internele suferinde sau slabe de stomac beneficiau de regim separat iar celor, cari doreau motivat li-se admitea înainte de culcare câte un ceaiu. Asemenea s'a procedat și cu baia. În urma regimului de hrană și curățenie atât personală cât și a localului, internele s'au dezvoltat fizice foarte bine.

Starea sanitară a internelor a fost bună, mulțumită măsurilor luate și a îngrijirii devotate și conștiențioase a medicului Căminului, D-lui docent universitar Dr. Const. Stanca, căruia țin să-i mulțumesc foarte mult pentru serviciile aduse Căminului.

Purtarea internelor a fost bună și corectă, abstrăgând dela 3—4 cazuri izolate, cari au reclamat unele pedepse după cari s'a observat și îndreptarea urmărită.

Partea cea mai mare a timpului de veghe, petrecut de interne în Cămin, eră destinată pregătirii lecțiilor, iar pentru ocupațiile libere le stăteau internelor la dispoziție: 2 piane, 2 garnituri de șah și

Biblioteca, care în cursul anului s'a îmbogățit dela 6 volume cât erau la începutul anului la 123 volume, din cari 98 volume cumpărate de Cămin iar 19 volume dăruite de subsemnatul.

Pentru dezvoltarea spiritului de asociație și de solidaritate și sub raportul economic între internele Căminului, iar pe de altă parte spre a contra balansa desinteresul școlii secundare față de Librăria „Băncii Învățătorilor“, am instalat în Cămin o mică Librărie dela care internele să-și poată cumpăra ieftin cele necesare și adesea chiar pe credit. Rezultatele obținute sunt — ca început — mulțumitoare și promit foarte mult pentru viitor, când vom statornici această instituție împreunându-o și cu o cassă de păstrare și ajutor.

Sub raportul gospodăresc am căutat deja îndată după preluare să repar toate piesele mobilierului aflate deteriorate,

am întregit lipsurile atât a mobilierului cât și cele observate la atenuanșele edificiului.

Am căutat a aproviziona Căminul cu stocurile de alimente necesare, încă în sezonul de toamnă ca nu cumva mai târziu să le plătim mai scump.

Am tipărit și introdus toate registrele necesare pentru o corectă administrare și o ușoară controlă, atât a numărului cât și a alimentelor intrate și cheltuite zilnic.

Pentru orientarea celor, cari se interesează, las să urmeze aici încheierile socotelilor pe ziua de 30 Iunie 1924 atât la venituri cât și la cheltueli:

Intrate :

Sald	---	---	---	---	---	---	Lei	6.846·66
Taxe de întreținere	---	---	---	---	---	---	"	449.864·20
Taxe de usaj și bibliotecă	---	---	---	---	---	---	"	3.950·—
Subvenție de stat	---	---	---	---	---	---	"	85.000·—
Alimente vândute	---	---	---	---	---	---	"	3.290·—
Diverse	---	---	---	---	---	---	"	7.000·—
La acestea mai adaugem intratele din Iulie și August ale antecesurului	---	---	---	---	---	---	"	41.048·20
Total	---	---	---	---	---	---	Lei	596.999·06

Eșite :

Diverse	---	---	---	---	---	---	Lei	7.100·—
Alimente	---	---	---	---	---	---	"	374.584·13
Combustibil	---	---	---	---	---	---	"	63.086·25
Luminat	---	---	---	---	---	---	"	10.615·45
Inventar	---	---	---	---	---	---	"	25.838·40
Întreținere	---	---	---	---	---	---	"	41.518·45
Lefuri și onorare	---	---	---	---	---	---	"	32.793·—
Dări-asigurăr cheltueli-birou	---	---	---	---	---	---	"	4.290·50
Biblioteca	---	---	---	---	---	---	"	3.553·50
Medicamente	---	---	---	---	---	---	"	5.658·25
Total	---	---	---	---	---	---	Lei	569.037·93

Intrate --- Lei 596.999·06

Eșite --- 569.037·99

Escedent --- Lei 27.961·13

Precum se vede din acestea, gestiunea anului trecut adecă din 1 Iulie 1923 până în 30 Iunie 1924 s'a încheiat cu un escedent de 27.961·13 Lei, care conform hotărârii Eforiei se va folosi pentru unele îmbunătățiri necesare edificiului.

Aici țin să amintesc, că edificiul spre a putea corespunde cât mai bine menirii sale are nevoie de-o mulțime de transformări și îmbunătățiri, cari conform devizului de cheltueli lucrat de Serviciul de poduri și șosele din Cluj în primăvara an. 1924

s'ar urcă la suma de Lei 435.000.— sumă, care cu trecerea timpului crește continuu.

Totuși, ca barăm în parte să putem îndeplini lucrările necesare și în scopul de-a putea adună sumele necesare am cerut o subvenție dela Ministerul Instrucției din București obținând și promisiua că ne va acorda o sumă oarecare. Pe de altă parte am obținut și aprobarea Ministeriului ocrotirilor sociale pentru a întreprinde o colectă între frații colegi prin 1500 Liste de colectă, cari le vom trimite în prima decadă a lunii Septembrie a. c și sperăm că având la bază spiritul de jertfă și muncă a fraților colegi, colecta va da rezultate frumoase dându-ne puțința a îndeplini lipsurile de cari suferă edificiul Căminului.

Mai amintesc că, grija Direcțiunei și a Eforiei Căminului nu s'a mărginit numai aici, ci prin Regulamentul de funcționare a Căminului a instituit o taxă de Lei 500 (care se plătește odată pentru totdeauna de acei părinți neinvățători, ai căror fiice sunt permise în Cămin și cari taxe servesc la crearea și augmentarea „Fondului de edificare a Căminului” cu menirea de-a mării acest cămin cu încă o aripă, spre a putea plasa pe toate elevele, cari sollicită primirea în Cămin și cari, an de an sunt tot mai multe.

Din această scurtă dare de seamă se poate convinge oricine că, viața acestui Cămin este în marș pe drumul progresului și ajutați fiind și de colegii noștri învățători, străduințele noastre vor fi încoronate de succese, cari succese se resfrâng apoi tot asupra acelora dintre ei, cari sunt avizați la serviciile acestui așezământ dascălesc.

Iacob Boieriu.
directorul căminului.

O datorință.

Nu peste mult porțile școalelor iarăș se vor redeschide. Între păreții astăzi muți și goi va reveni viața veselă și zburdalnică. Un nou an de muncă școlară cu un nou și proaspăt avânt își va lua începutul. Câte inchipuiri și câte visuri nu trec prin mintea micuților cetățeni ai școlai. Începătorii se gândesc cu drag și cu oare care sfială la momentul, când ei vor intra pentru prima dată în școală. Vor avea tăbliță și vor avea Abcdar. Tot lucruri noi și pe cari de abia așteaptă să le aibă și să le vadă. Cei mai marișori se gândesc la noile cărți, cari vor spune lucruri și mai multe și mai frumoase, ca cele din anul trecut.

În fața acestei însuflețiri și așteptări generale a lunei școlariilor o sfântă datorință se impune învățătorilor. Învățătorii trebuie să se gândească din bună vreme ce fel de mijloace vor putea întrebuiță mai cu succes pentru educarea cetelor ce vin la izvorul luminei, care este școala. Alegerea manualelor și rechi-

zitelor necesare pentru acest scop, trebuie să fie o deosebită preocupățiune a învățătorilor în aceste zile*).

Apoi învățătorii trebuie să mai știe și nu ne îndoim, că toți știu, că în urma sforțărilor de a se face un început de organizare a tagmei noastre și pe teren economic, în Cluj s'a înființat o bancă a învățătorilor. Aceasta bancă a făcut posibilă deschiderea unei librării și papetării a învățătorilor. De aci rezultă o nouă datorie pentru toți învățătorii de a ne sprigini noi pe noi și astfel a procura toate cărțile și rechizitele necesare școalelor de la aceasta și prin aceasta Librărie, care oferă aceleași favoruri ca ori care altele.

Fondul „Gheorghe Lazăr“

CONCURS

Comitetul „Fondului Gheorghe Lazăr“, în baza Ș-ului 25 din statete publică Concurs pentru ocuparea a 175 locuri în Căminul „Casa Invățătorilor din Cluj pe anul școlar 1824—25.

Unele din aceste locuri sunt gratuite, altele cu jumătate plată, iar alte cu solve.

Pot înainta petiții fiii membrilor activi ai „Fondului Gheorghe Lazăr“, cari urmează regulat studiile la Universitate (toate Facultățile) ori alte școli superioare din Cluj (Academia de Comert, Academia de Agricultură, Conservator).

Doritorii de a obține unul din acestea locuri, vor înainta petițiile însoțite de următoarele acte:

1. Extrasul de naștere. 2. Certificatul de bacalaureat, eventual Indicele de student în original sau copie autentificată judecătorește, ori certificat de studii dela facultatea respectivă. 3. Certificat de bună purtare 4. Extrasul de pe foaia de dare a părinților dela Administrația Financiară ori Perceptorat. 5. Certificat medical eliberet de un medic legist. 6. Certificat din partea Primărei prin care se constată averea mobilă, numărul membrilor familiei; orfanii vor alătura extrasul de moarte al tatălui și o copie după carnetul de pensie al mamei văduve. Acest carnet va fi alăturat și de acei concurenți al căror tată e pensionar. 7. Chitanță dela casierul general al „Fondulu Gh. Lazăr“, că tatăl său este la cureet cu cotizația de membru.

Vechii bursieri și semibursieri își mențin bursele, dacă și-au trecut examenele în sesiunea din Iunie a. c., iar aceia cari au dreptul să treacă examenul în rate încă i-și vor menține favo-

*) NOTĂ: Manualele cele mai folosite sunt: Cetiri, gramatici și Aritmetică: de Biciulescu și Tasu.

Cetiri și Aritmetici: de Dulfu, Chelaru și D. Cristescu.

Gramatici: de Gărbodiceanu, Chelaru și Ghiță.

Geografii: de Dulfu și Cristescu.

Geografii: de Bratu și St. Caracudovicu.

urile avute în anul precedent, cu condiția ca în sesiune din Octomvrie a. c. să-și completeze examenul.

Studentii primiți în Cămin vor beneficia de locuință, masă (dejun, amiază, cină) luminat, încălzit și serviciu.

Taxele de întreținere se vor stabili la timp. Ele se vor plăti lunar anticipativ.

Studentii primiți în Cămin, sunt obligați a-și trece examenele și cerceta orele de cursuri regulat, și a se conforma Regulamentului intern al Căminului. Studentii bursieri nu vor putea ocupa funcții.

La intrarea în Cămin fiecare student:

1. Va dovedi înscrierea la Universitate.

2. Va plăti: a) o taxă de una sută lei (100) pentru uzaj și bibliotecă, care sumă nu se restituie; b) o cauție de 50 lei pentru chei care sumă se restituie la sfârșitul anului.

3. Va aduce cu sine rufăria necesară. Hainele de pat se dau dela Institut.

Petițiile timbrate, însoțite de actele cerute se vor primi până în ziua de 30 August 1924 pe adresa; „Comitetul Fondului Gheorghe Lazăr“ Cluj, Casa Invățătorilor.

Orice petiție sosită după această dată, ori lipsită de unul sau mai multe acte cerute nu se va lua în considerare.

Cluj, la 23 Iulie 1924.

(ss) **Dr. Gheorghe Vilt**
președinte.

(ss) **Andrei Pora**
secretar.

Aviz.

La Librăria și papetăria „Băncii Invățătorilor“ din Cluj se află de vânzare tipărituri, pentru „Bugetele“ școalelor primare întocmite după cel mai nou model. Doritorii de a le avea, pentru 10 Lei primesc patru exemplare de lipsă la alcătuirea bugetului unei școli.